

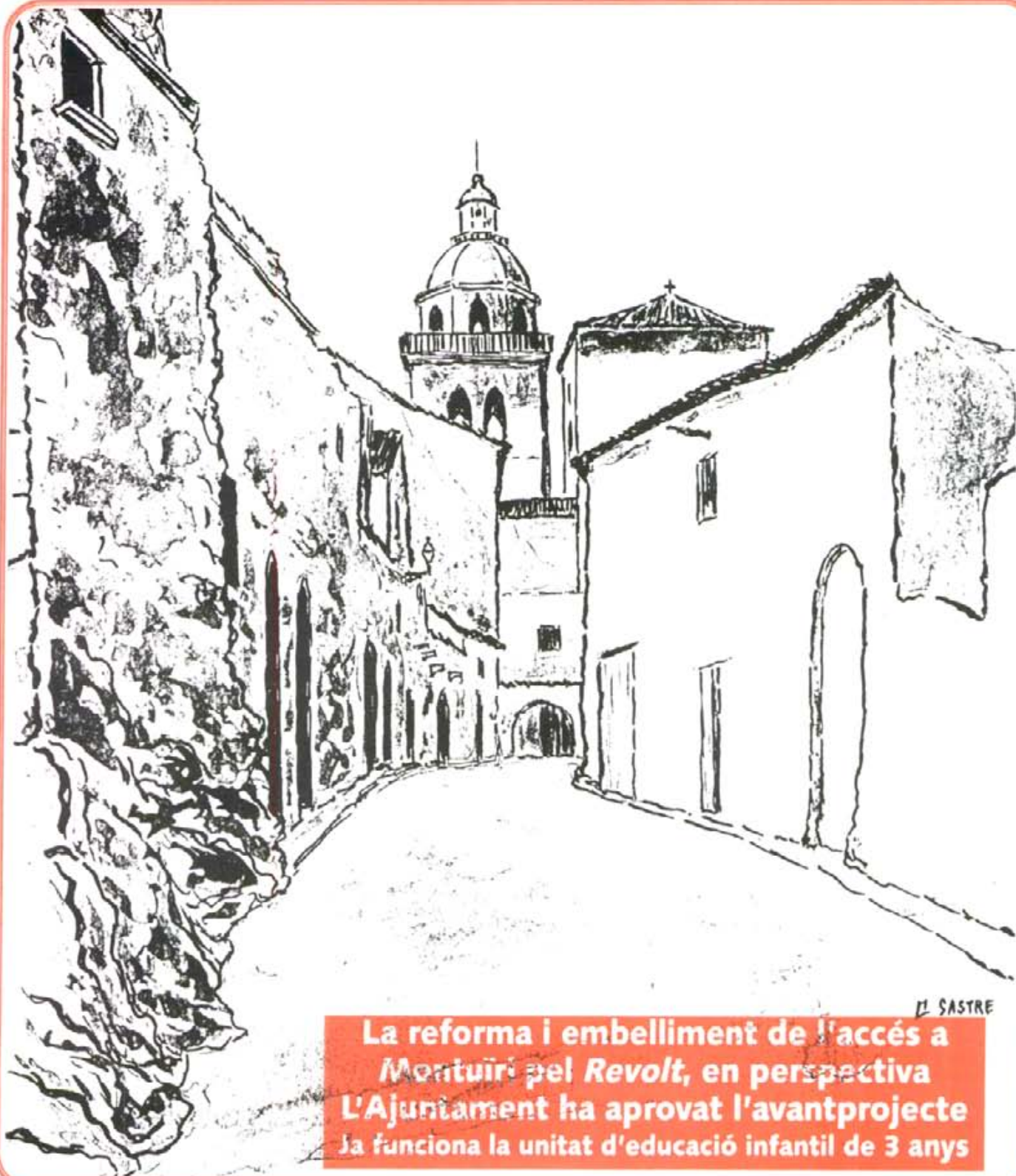
BONA PAU

PREMSA
COMUNICACIÓ

Núm. 476 - Any XL

MONTUÏRI

OCTUBRE 1992

EL SASTRE

**La reforma i embelliment de l'accés a
Montuïri pel Revolt, en perspectiva
L'Ajuntament ha aprovat l'avantprojecte
Ja funciona la unitat d'educació infantil de 3 anys**

La sentència de l'abat d'Arlés

Fou publicada l'any 1332, a rel dels ciutadans que tenien terres a Montuiri per no voler contribuir a les obres del cementeri de la vila

Acaba d'arribar al nostre poder el següent escrit que Bartomeu Verger Serra (e.p.d.) va preparar fa uns 20 anys per publicar a *Bona Pau*, quan ell aleshores hi col·laborava, i que per motius que desconeixem no arribà a sortir.

En el "Cronicón Mayoricense" d'Alvaro Campaner llegim que l'any 1332 es va publicar la sentència tan anomenada de l'Abat d'Arlés, feta per dit abat amb comissió del Rey D. Jaume, a la causa entre el habitants de Ciutat, que tenien possessions a la vila de Montuiri, contra els jurats de dita parròquia, els quals pretenien que dits ciutadans contribuissin a l'obra del cementeri de dita vila.

Considerant de summe interès el coneixement del contingut de dita sentència, vaig consultar l'obra de Josep Mª Quadrado "Privilegios y Franquicias de Mallorca" i a les pàgines 213 i 257 hi vaig trobar dos sumaris. Però com que el meu desig era que la sentència fos divulgada íntegrament, he investigat a l'Arxiu Històric de Mallorca i resulta que en el Còdex Tom 15, Llibre Segon del Sindicat Forà, pàgines 151 volta, 152, 152 vt. i 153 apareix completa, escrita en llatí.

Quan em disposava a copiar-la per a la seva traducció, l'erudit investigador i publicista Josep Segura Salado me la va facilitar en la seva versió castellana, treu d'un quadern editat a la impremta de Felip Guasp, de Palma de Mallorca, el gener de 1832, juntament amb altres documents que es varen reimprimir en un sol quadern d'ordre de M.I.S. Don Santiago Gómez de Negrete.

Per a coneixement dels veïns de Montuiri i de les persones a qui pugui interessar, i perquè a *Bona Pau* quedi constància de dita Sentència, que tant degué influir a la nostra parròquia i a les altres parròquies de Mallorca, la publicam a continuació.

Bartomeu Verger Serra

CAPÍTULO DEL SEÑOR REY DON JAIME

Que per comú veïnatge tots los hòmens tenen a pagar allí ahont tenen possessions.

Esta es una copia fielmente sacada de dos capítulos contenidos en el libro público y auténtico de los Jurados de

Portada del Llibre dels Privilegis (1315). (Foto J. Juan)

Mallorca, hecho por mano pública, dados á luz y establecidos por el Señor Jaime de buena memoria, Rey de Mallorca, cuyo tenor es así: "A 22 de Marzo del año del Señor 1299. Del Feit de las Talayes, é d'Escotes, é de Obras de Iglesia, é d'altres enfortiments quis fassen á salvetat de la Parroquia, é á comuna utilidad del lloch, ordena lo Señor Rey quey meta totom qui haje possessions en la Parroquia perço quey ha, é si be noy está. Item aquells quey estan de qualque jurisdicció sian, metan en totas las ditas cosas. E encara en tots los sollassos, é convits quels homens de la Parroquia ferial per comú; é en aço no s'enten censals, ne agrers, ne altres rendas". = Sig+no de Jaime Avinyon Notario de Mallorca testigo. = Sig+no de Bernardo de Olivas Notario público de Mallorca testigo = Sig+no de Bernardo Juyoll Notario público de Mallorca que tiene dicho libro público por encargo de dichos Jurados, quien hizo escribir fielmente esta copia, la comprobó y cerró á 9 de Octubre del año del Señor de 1327.

La sentència del Abat D'Arlés contenent que los Ciutadans per las Possessions que han en la Parroquias de fora sian tenguts en adops de camins, de ponts, de calçades, é de emanaments de ayguas, é de Esglesias.

Sepan todos que á 5 de Mayo en el año del Señor 1332, el prudente varon, venerable y discreto, reverendo en Cristo, padre y señor Don Bernardo, por la gracia de Dios y de la Sede Apostólica, Abad del monasterio de Arlés del Orden Clunianense, Consejero del Serenísimo Principe Jaime nuestro Señor, por la gracia de Dios Rey de Mallorca, Conde del Rosellon i Cerdaña, y Señor de Montpellier, recibió cierto pedimento, que le fue cometido por el dicho Rey nuestro Señor ó su venerable Consejo, y presentado por Guillermo Robertí, y Guillermo Deiont, y Hugueto Marquesa Doncel, y Raymundo de Verger Doncel, y se dirigia al mismo señor abad, como se veia en el dorso del mismo pedimento, donde estaba escrito: El Abad de Arlés haga sumaria justicia. Y el tenor de dicho pedimento es este. A la Real Magestad humildemente suplicando esponen Guillermo Robertí, Hugueto Maquessa, Guillermo Defont, Raimundo de Verger, por sí y por los otros ciudadanos de Mallorca que tienen posesiones en la Parroquia de Montuiri, diciendo que los Précères de dicha Parroquia se empeñan en hacer que se les obligue a dichos suplicantes y a los otros, á contribuir á la clausura del cementerio de dicho lugar, aunque no haya uso de que los mismos ni otros ciudadanos contribuyan para tales obras, antes bien se ha cercado muchos cementerios en diversos tiempos y en diversas Parroquias, en las que los ciudadanos no contribuyeron para tales obras, ántes por eso fueron inmunes, á escepcion de las obras ó gastos que se hacen por razon de guerra, ó fortificacion de alguna Parroquia, como en atalayas, y en escoltas, y en obras del cuerpo de la Iglesia, solo porque las Iglesias están á modo de fortalezas, y dichos ciudadanos tuvieron, y tienen tal uso é inmunidad desde el tiempo en que el Reino de Mallorca fué arrebatado del poder de los Paganos, permaneciendo siempre y sin interrupcion alguna en la posesion ó casi posesion de las susodichas inmunidades, principalmente cuando dichos ciudadanos contribuyen y deben contribuir en la ciudad de Mallorca donde estan domiciliados, por todas las posesiones que tienen en las Parroquias forenses, y no es equitativo ni justo que se le obligue á uno á contribuir en diversos lugares por una misma posesion: Por tanto suplican humildemente que os digneis ordenar y

mandar, que en adelante no hagan inquisición sobre lo predicho; guardando el uso hasta aquí observado, o si le plugiere á la Real Magestad ordenar otra cosa, que a lo menos estén exentos de pagar contribucion en la Ciudad por aquellas posesiones que tienen fuera de la Ciudad, para que no sufran el gravamen de doble contribucion por una misma cosa, implorando para lo dicho humildemente vuestra Real equidad y justicia; á cuyo pedimento contestaron Berenguer de Gonyalons y Bernardo de Romanyan, Procuradores y Síndicos de los Hombres de dicha Universidad, se siguió una reconvenccion hecha por los mismos, y presentaron ambas partes posiciones, y se les siguieron las respuestas, como convino, y se formaron capítulos, sobre los cuales se produjeron testigos, y se publicaron sus deposiciones; y finalmente presentadas ciertas escrituras en juicio, y denunciado y concluso por las partes mismas, y habiendo pedido ellas que el sobredicho señor Comisionado pronunciase sentencia. Por último el venerable señor Abad procedió á pronunciar la sentencia del modo que sigue. Por lo que Nos Bernardo, por la gracia de Dios y de la Silla apostólica, abad del monasterio de Arles, Comisionado sobredicho, visto y examinado con diligencia el pedimento presentado al Rey nuestro Señor por Guillermo Robertí, Hugueto Maquessa, Guillermo Defont y Raimundo de Verger, por sí y por los otros ciudadanos de Mallorca que tienen posesiones en la Parroquia de Montuiri, y remitido a Nos por el mismo Rey nuestro Señor, vista también la peticion que se siguió á manera de reconvenccion, hecha por los dichos Síndicos de Montuiri, vistas también las deposiciones de los testigos producidos en juicio por entrambas partes ante Nos, y examinado con diligencia todo el restante proceso seguido ante Nos en la presente causa entre dichas partes, y tenida conferencia con los Abogados de las partes, y habiendo comunicado sobre los predichos consejos de los peritos, y no habiendo omitido cosa alguna de las convenientes para que nuestro juicio salga del rostro de Dios, y nuestros ojos vean la equidad, puestos delante de Nos los Santos Evangelios de Dios. En nombre del Padre, y del Hijo, y del Espíritu Santo: Amen. Nos como Comisionado mencionado varias veces, atendiendo y considerando la Real ordenacion y declaracion, como también las deposiciones de los predichos testigos producidos en juicio ante Nos por entrambas partes. Atendiendo también á que los que tienen posesiones en el lugar antedicho de Montuiri deben contri-

buir á las cargas reales, principalmente aquellas de que perciben utilidad los predios o posesiones de los predichos ciudadanos. Por esto en virtud de esta nuestra definitiva sentencia, que pronunciamos en este espediente, declaramos que dichos ciudadanos de Mallorca, que tienen posesiones en el lugar predicho de Montuiri, deben contribuir en los gastos hechos y que en lo venidero se tengan que hacer en atalayas, escoltas, obras de Iglesia y fortificaciones, que se han hecho, y se hacen y se harán en lo porvenir para la salvacion ó salvamento del predicho lugar, y para la comun utilidad del mismo. Condenando igualmente por esta sentencia en cuanto á los caminos, puentes, calzadas y acueductos también á los mismos ciudadanos á dichos gastos; pero con tal que aquellos ciudadanos que tienen posesiones en el lugar predicho contribuyan y deben contribuir en los gastos hechos, y también en los que se deban hacer en caminos, puentes, calzadas y acueductos, mas y ménos, segun la mayor ó menor utilidad que de las cuatro cosas predichas, ó de alguna de ellas provenga evidentemente, y pudiese provenir ó ya provino á las posesiones de los mismos, á estimacion y arbitrio de dos hombres de probidad, como se acostumbra hacer en tales casos. Mas en cuanto a las otras cosas que han demandado dichos ciudadanos en su pedimento, les imponemos silencio perpetuo, absolviendo de la demanda jurídicamente ó por sentencia á dichos Síndicos. Mas en cuanto á las pretensiones de los sobredichos Síndicos contra dichos ciudadanos, tanto sobre el cementerio, como sobre lo demas, imponemos silencio perpetuo á los mismos Síndicos, absolviendo de la demanda jurídicamente ó por sentencia á los mencionados ciudadanos. = Dióse y publicóse esta sentencia, estando presentes el predicho Síndico Bernardo de Romanyan, Pedro Villaur Procurador de ellos, y Guillermo Magrader Procurador de dichos ciudadanos, y los testigos el venerable Bernardo de Sapor Doctor en leyes, Pedro Jaubert, Juan Rompany, Antonio de Canal, y Juan Tauler Notario; á saber á 29 de Enero del año predicho. Y como ninguna de las dos partes hubiese apelado de dicha sentencia en cosa alguna, ántes bien pasados diez dias dicha sentencia por el silencio de las partes pasó en juzgado, por esto dichos Procuradores y Síndicos para conservacion de su derecho y eterna memoria del hecho pidieron que se les diese de lo predicho una auténtica copia y trasunto, la cual por mandato especial del sobredicho reverendo señor Comisionado se les concedió y entregó, segun que ante

Miniatura del "Llibre dels Privilegis dels reis de Mallorca". Representa el rei Jaume III voltat dels seus cortesans. (Foto cedida per l'Arxiu Històric de Mallorca)

él mismo se había actuado para el efecto, y como efectivamente se contiene en los autos originales.

La presente copia concuerda con la que queda registrada en el folio 149 del libro mas antiguo de registros in folio con cubiertas de madera, donde paran registrados varios privilegios, Cartas Reales, sentencias y ordenaciones, que para en el archivo de la casa del Sindicato, Universidad forense de mi cargo, con la cual la he fielmente comprobado; y en fe de ello la doy, aunque de agena mano escrita, pero de la mia firmada, y autorizada con el sello de dicho archivo. En Palma á veinte y dos Enero de mil setecientos setenta y ocho. = Lugar del sello. = Antonio Muntaner Notario, Escribano y Secretario de la casa del Sindicato."

Notes.- 1) Per fidelitat al precedent document, hem volgut conservar la grafia original, sense corregir l'ortografia.

2) Aquesta Sentència fou treta de "Documentos sobre la Organización y Atribuciones de la Junta de Universal Consignación, Pago de Derechos consignados y Obligaciones de los pueblos de la Isla", ... "Estos Documentos se reimprimen en un solo cuaderno de orden del M.I.S. Don Santiago Gómez de Negrete del Consejo de S.M., su Secretario con ejercicio de Decretos, Intendente del Ejército y de esta Provincia, Subdelegado de Rentas Reales de la misma, de la Junta de Comercio y Moneda, de Propios y Arbitrios y de Correos, Canales y Caminos y de la Universal Consignación, etc. etc."

3) A la fi del quadern, en l'apís, es llegeix: "Como continuación de este libro véase Memoria sobre Universal Consignación por Antonio Canales. Madrid, 1849"

4) A la primera pàgina d'aquest llibre hi figura un segell en tinta que diu: "José Segura Salado. Calle Urbano, 1. Palma de Mallorca".

Notícies i comentaris

* Les passades festes, el dia de Sant Bartomeu, qualcú amb molt mal pel cap, possiblement mesclat amb suc, va arrabassar i pegar foc a la bandera espanyola. Tant si els fets es van realitzar per motius polítics com si foren duits a terme per burreria, l'acció ha d'ésser reprimida segons la normativa legal vigent. Políticament no es pot permetre la violència i la barbàrie gratuïtes per manifestar una opinió, sinó que s'ha d'aprendre a utilitzar el diàleg, la premsa, la imaginació, etc. Cívicament no és de rebut fer animalades, mals o danys contra persones, coses, institucions o, en aquest cas, símbols, sense motiu ni necessitat, possiblement pel plaer de fer-ho. L'autor o autors, en el cas que s'arribin a trobar, han d'ésser jutjats davant els tribunals competents, pels seus actes agressius.

** Continuant amb el tema anterior, el 26 d'agost vaig anar per motius professionals als Jutjats de Manacor a parlar amb el Jutge titular d'Instrucció nº 1, que porta el tema de la cremada de la bandera. El Jutge tenia davant l'expedient en concret i acreditant-me en aquell moment com a regidor de l'Ajuntament de Montuïri em vaig interessar per les noves i fets sobre la causa, demanant-li informació. El Jutge va acotar el cap, em va dir que demanàs hora a l'agent judicial per tenir una entrevista amb ell per tractar del tema (cal dir que en aquells moments la senyoria no tenia cap feina urgent). "Chapeau" pel tarannà obert, democràtic i atent del Sr. Jutge i del tracte que va tenir amb un representant del poble afectat. Esper que en el futur li agradi l'illa i millori l'actitud.

*** Aquestes festes passades hi ha hagut polèmica al poble. El dia de Sant Bartomeu la banda de música no va tocar a plaça, com estava previst, per acord pres pels mateixos músics. La causa va ésser que la nit de la revetlla l'Ajuntament, per ordre del batle, no va regalar entrades per aquell vespre als músics per entrar a la berbena, com pareix que venien fent des de fa molts d'anys. Jo no vull entrar en polèmica sobre qui té raó. Sí que vull fer saber que l'opinió programàtica de *Convergència Balear* és que les berbenes de Sant Bartomeu a Montuïri han d'ésser gratuïtes; poden venir

conjunts, orquestres, menys reconegudes i cares i llogar-ne de joves que toquin bé, moltes hores i a baix cost (crec que en general als montuïrers ens interessa més fer bulla, parlar, ballar, divertir-nos i fer una copa a la berbena, que quedar embadalits escoltant una actuació). Quan les berbenes siguin gratuïtes s'haurà acabat amb el problema, perquè no es pot permetre, no està bé, que uns hagin de pagar les entrades a la berbena i altres entrar de franc; en el poble no hi ha gent de primera i de segona, o tots moros o tots cristians, i per això el millor que es pot fer és fer-les gratuïtes i de cost més reduït.

**** Unes quantes persones de la tercera edat, que habitualment dinen al menjador de Ca Ses Monges, m'han comentat, indignats, que per mor de les obres que actualment es fan a l'edifici, no hi ha cap bany o lavabo per a ells. Aquí cal pensar amb tota bona fe que l'arquitecte municipal, el constructor i el regidor, o el batle, que s'encarrega, no hi han tengut l'esment necessari. El pitjor és que aparentment no han escoltat les queixes dels montuïrers afectats. Esper que prenguin les mesures adequades en evitació que el local s'hagi de tancar per manca de les mínimes condicions sanitàries, per negligència dels responsables.

Joan Verger Gomila

Mocions el P.S.M.

Els P.S.M. ens envia la següent nota de premsa

Sobre la residència de la 3ª Edat

Davant l'ordre de tancament del menjador de la 3ª Edat donada per les autoritats sanitàries i l'excessiva demora de les obres de la residència, així com la incertesa en el finançament posterior manifestada pel batle en declaracions públiques, el grup municipal del P.S.M. sol·licita la *convocatòria urgent d'una sessió plenària extraordinària* per tractar i resoldre els següents punts:

- Informació de les causes del tancament del menjador de la 3ª Edat.
- Informació detallada de l'estat de les obres de la residència: pressupost total, cost de les fases realitzades, cost de les fases pendents d'execució i motius de la demora de les obres.
- Previsions de finançament de la futura residència. Cost de cada plaça. subvencions amb què es compta. Partida pressupostària que es pensa habilitar.
- Debat i votació de les propostes de resolució dels distints grups municipals.

Sobre el tràfic Manacor-Randa

Atès que el tràfic provinent de Manacor a Randa es desvia per un camí veïnal de Montuïri i aquest ha sofert grans desperfectes, el Grup del P.S.M. presenta la següent proposta d'acord:

- Que l'Ajuntament de Montuïri es dirigeixi a la Conselleria d'Obres Públiques sol·licitant-li que repari els desperfectes existents en el tram de camí que s'utilitza per desviar el tràfic de Manacor a Randa.

Casa

SAMPOL

SEBASTIANA SAMPOL MAYOL

IL·LUMINACIÓ DECORATIVA
LÀMPADES INTEMPÈRIE
PANTALLS
"APLIQUES"
REGALS
ARTICLES DECORACIÓ

Carrer Missió, 14 (Travessia Oms) Telf. 72 67 78

PALMA de MALLORCA

Porcella rostida

Era un cas inusual. Normalment totes les investigacions en què havia intervingut l'inspector *Ivan Angelot* tenien un fil conductor, seguien un camí lògic que n'encaminava la solució. Però aquest, era ben enrevessat. Un entramat de situacions ara convergents, ara divergents, feien impossible seguir una pista. Quan es creia en la trajectòria correcta, una inusitada ramificació implicava nous personatges canviant totalment el sentit de l'escorcoll. Una contínua distorsió embotia el seu cap i no li permetia treure res en clar. Dubtava de la seva perícia i hagués deixat l'afer si no fos estat per l'entrevista d'aquell vespre.

Va aparcar el cotxe prop del Consolat de Mar. La llum groguenca de les faroles no només diluïa una d'aquestes hermoses nits, quan pareix que el cel, estrellat i negrós, t'ha d'engolir per projectar-te dins la immensitat còsmica, sinó que a més desdibuixava l'entorn convertint-lo en fràgil i artificial. Amb un no res va arribar a "Sa Cadenera". Ols de pintors de l'escola pollencina i poques taules amb estovalles blanques i cristalleria fina donaven al restaurant un aspecte exquisit i refinat, propi d'aquells primers hotels de vorera de mar. Els comensals eren ben coneguts per l'inspector; omplien bona part dels espais en els mitjans de comunicació. Amb animada conversa engolien exultants

les viandes i les begudes que els cambrers, pulcres i discrets els servien.

Un tassó amb baixos d'un líquid aigualit era l'únic acompanyant de l'home amb qui havia quedat. Aquest, tot d'una, el va convidar a seure i amb un tic nerviós i veu angoixosa es va presentar. L'inspector va intuir que el seu interlocutor estava acorralat. Era un d'aquests escaladors que puja trepitjant tot el que es posa per davant però, com sol passar sovint a aquests ambients, un dia és traït pels seus col·laboradors més pròxims. Varen demanar porcella rostida, l'especialitat de la casa. A *Ivan Angelot* li agradava assaborir aquest deliciós aliment, sempre que no l'haguessin rescalfat, no fos fred i la cotna fes crec, crec; símptoma inequívoc d'estar ben cuit. Per arrodonir l'àpat, un cava extra-sec o brut.

El rostit no el va satisfer. Es trobava enfitat i gotes de suor li regalimaven per la cara. Malhumorat, va abandonar "Sa Cadenera". Els parroquians, polítics de diferents tendències, homes de negocis i vips, seguien amb el seu contuberni. Per pair millor la panxada se'n va anar a ca seva a peu. De camí, reflexionant, es va adonar que l'assumpte era realment un plat ben fort. Els sospitosos procedien d'una manera estranya i no podia utilitzar els mètodes normals. Solament una

idea es fixava a llurs ments; el seu pensament i les seves conductes obeïen a la mateixa obsessió: Tenir i conservar el poder. Actuaven com a professionals. Actuaven com a professionals del poder. Havia de canviar totalment de pla d'acció. I no hi havia per menys. Els implicats eren polítics.

Tanmateix no el deixaren entrar. De res li va servir la placa que l'identificava com a inspector. Aquella sala d'un teatre de Palma era el lloc de reunió, sobretot durant els intermedis, de les autoritats que assistien a les funcions. Tots els polítics, sense distinció de partits, hi acudien acompanyats de les seves parelles lluint una indumentària selecta i cara, única preocupació de moltes de les persones que per la porta desfilaven. Se saludaven tots amb grans efusions i conversaven càlidament com a veritables companys. Hores abans, a la sessió parlamentària, s'havien fet mil acusacions intercanviant-se nombrosos insults. Mentrestant però, la gent normal, s'acaramullava als corredors i a la barra del bar. L'altaveu va anunciar el començament del III acte i la concurrència es va dirigir als seients. El tenor interpretava els primers compassos de "La dona e mobile" de l'òpera *Rigoletto* i un calfred va recórrer tot el cos de l'inspector, posant-li la pell de gallina, i no només per la deliciosa ària que armonitzava la tragèdia d'en *Rigoletto* descobrint dins el sac la seva filla agonitzant, sinó que endemés, en aquell moment, quan tot el teatre vibrava, se li encengué la "xispa" que donava solució al cas.

Una catafe d'al·lotots feien mal fraig, prop d'allà on l'inspector passava els caps de setmana. Per dins un sementer, amb els motoretts, feien carre-ranys i amb un renouer alçaven una polseguera. *Ivan Angelot* es va dedicar a collir i enfilat tomàtiques de ramellet. Li agradava submergir-se dins les aigües netes, transparents i tranquil·les. Li agradava submergir-se dins el mar de la senzillesa.

Sa talaia d'en Rubí.

Nota de la redacció

Una vegada més la redacció de *Bona Pau* vol fer patent que no s'identifica necessàriament ni se'n fa responsable, dels articles que apareixen firmats pels seus autors, ja que expressen únicament llur opinió.

Lamentable estat amb que va romandre a finals de setembre el banc de la Plaça Vella, espenyat per gent incontrolada

Dos dits de seny

Autoconcepte i projecció personal

En línies generals podem dir que es dona el fet de la insatisfacció dins la nostra societat. Per una part tenim de tot i no ens manca res, i per l'altra sembla que "tenir" no és el tot en la vida.

Ara bé, resulta que la nostra època no té grans interrogants davant la realitat social (tan sols sabem que hi és, i prou), ni grans valors nous per oferir (els vells valors de sempre sembla que ja nos ens diuen res); llavors ens trobam dins l'eterna pregunta: ¿i què puc fer si tot és tan difícil i complex?

Es poden donar passes per contestar aquest interrogant per tal d'omplir el buit de la insatisfacció, si bé s'ha de considerar des d'una perspectiva molt important en el ser humà: *La projecció personal*.

Una projecció personal que comença pel meu propi *autoconcepte* que tenc de mi mateix. Això vol dir que si som capaç de *valorar tot el que som* (no parteix del que tenc) podré descobrir un món interior que em farà sentir bé amb mi mateix. Veuré que *jo som el meu millor amic*. I que *la felicitat és una qüestió d'interpretació personal*; és a dir, una elecció positiva i una manera de viure que jo mateix he triat (ningú m'ha de dir com he de ser feliç; la publicitat prou armes té per convèncer-me que la felicitat està fora de mi: comprant, acaramulant, tenint, ...).

Si som capaços de tenir l'autoconcepte amb alta estima, ens atrevirem a afirmar: "Jo som"; és a dir, som capaç d'acceptar-me tal i com som, perquè he decidit *convivre* amb la meua pròpia realitat (qualitats i defectes). I és a partir d'aquí on un és apte per començar a somriure a la vida des del caire de la satisfacció personal (i no dubtem que això s'ha de treballar cada dia). Des d'ara ja no val donar culpes als altres, ni dir que no hi ha res que fer, ni tan sols *dependre* dels altres per obtenir la meua pròpia felicitat. Això no vol dir que no ens acompanyem i volguem fer camí junts, cercant el bé comú. El que realment vol dir és que si no vivim bé amb nosaltres mateixos, si no hi ha una satisfacció de la pròpia vida, utilitzarem els altres i les coses que tenim per l'autosatisfacció i mai trobarem el goig que desitjam, perquè estarem en

208, a la gelatada de les persones majors

Els majors ompliren quasi completament la terrassa d'Es Dau

Cada any se celebra una gelatada a la fi de l'estiu per a persones majors del nostre poble i l'organitza l'Associació. La d'enguany tengué lloc l'horabaixa del diumenge dia 20 de setembre i va reunir a la terrassa d'Es Dau, just davant la piscina, 208 persones; un nombre eloqüent i significatiu, expressió de tantes persones d'edat que gaudeixen de bona salut.

Aquesta festeta fou senzilla, però simpàtica i fraternal. Va consistir en gelat, ensaïmades, xampany, parlaments dels responsables i ball amb una orquestra que va costejar "La Caixa".

d'aquesta simpàtica excursió.

Curs de català

A fi de facilitar a aquelles persones d'edat l'aprenentatge de la nostra llengua, sobretot d'escriure-la, l'Associació de Persones Majors juntament amb *Bona Pau* organitzen un curs de català. Seria els vespres i en un principi es projecta començar a mitjan mes d'octubre. Les classes s'impartirien dos dies a la setmana i serien totalment de franc. Els interessats es poden inscriure a l'Associació de Persones Majors abans del 15 d'aquest mes.

Excursió a Botanicactus

L'excursió de dia 10 de setembre fou molt agradable per dos motius: perquè els 57 assistents pogueren gaudir contemplant tanta vegetació i tan ben cuidada. I també per poder visitar l'excel·lent llar de què disposen les persones majors de Santanyí i Ses Salines. Qui més qui manco sentí enveja tant d'un com de l'altre aspecte

Els gimnastes, a Barcelona

El passat 30 de setembre, en vaixell, partiren cap a Barcelona la trentena de montuïrers que han de participar allà a la demostració de gimnàstica de manteniment on s'hi trobaran representants de quasi totes les comunitats de l'estat espanyol. Però d'aquesta eixida ja en parlarem en el pròxim número.

continua dependència.

Dues personalitats de seny resumeixen això que acabam de dir. Una és Branden: "*Els drames de la nostra vida són reflex de la visió íntima que posem de nosaltres mateixos. Per tant, l'autoconcepte és la clau per*

comprendre'ns i comprendre els altres, per projectar-nos cap a l'èxit o cap al fracàs". L'altra és Carnegie: "*Troba't a tu mateix i sigues tu mateix; recorda que no hi ha ningú com tu*".

Sakumó

S'ha dit que...

... no se va sentir cap crida fent propaganda perquè sa gent assistís a sa conferència que un metge havia de donar en es local de persones majors dia 3 de setembre. Però així i tot s'evidencià molt d'interès per conservar sa salut. No importa que en facin crides: tothom vol viure com més bé millor. I... molts d'anys!

... es de Sa Pobla s'han sentit molestos i discriminats pes fet que sa Comunitat Europea ha concedit una subvenció an es porrerens per *enterrar* cent tones d'albercocs. I an es poblers, res, però han protestat. Es montuïrers, en canvi, no han rebut res ni han dit ni *piu*, se conformen (?). Qualcú, però, pensa que aquesta *loteria* no els tocarà mai.

... es dia des *passé* de models en es pub *anònim*, tot i que es qui els passaven ja eren fadrins i fadrines, hi anaren mamàs per veure actuar ses seves filles, o fills.

... "poques coses s'organitzen en el nostre poble i encara a sa mateixa hora", deia qualcú que dia 20 de setembre va anar a sa *gelatada* o en es futbol i hagués volgut anar a ses dues coses. Encara que no la vulguin tenir, sa culpa la tenen es responsables de fixar s'hora. És tan bo de fer, parlar-ne!

... desgraciadament se tornen repelir ets accidents i alguns montuïrers n'han sortit malparats. Braços, cames, dits... romputs. Sortosament no n'hi ha hagut cap de mortal.

... es robatoris també, dissortadament, proliferen en es nostre poble. Deixam ca nostra obert no mos ne temem quan entra qualcú... i llavors ja no hi som a temps. Se dona sa culpa a gent de fora poble, a aquells que se'n dugueren una bona quantitat... hi se n'haguessin pogut dur molt més, de doblers, si es lladres no haguessin frissat tant d'anar-se'n.

... fa rialles veure tanta gent en casc, conduint motos i motorets. Però... no queda altre remei, si un no vol ésser multat. Així, tal vegada, ets accidents no seran tan greus. Ni ses multes tan pesades.

... encara, a la fi de s'estiu, se senten males olors d'animals tancats dins es poble. Ja està bé que n'hi tinguin, però és inadmissible que molestis es qui passen, però sobretot es veïnats. Qualcú hauria de prendre mesures seriosament, perquè aquests fets s'acabin definitivament.

... unes noces molts singulars i encara que inadvertides en es moment de celebrar-se, donaren molt que parlar i amb opinions per a tots es gusts i que de qualque manera molts de montuïrers s'hi sentiren un poquet implicats. Però, això sí, bromes de mal gust (ni de bon gust) no n'hi hagué. Ses intimitats s'han de respectar i considerar.

...en Tomeu Verger, es montuïr del Mallorca de III divisió, relluu pes seus propis mèrits. Qualcú afegí: "Quin servici més bo que faria en el Montuïri. Es pocs que surten bons encara no els tenim aquí!"

... sa paret de ses escoles que va caure a mitjan agost passat encara roman en terra. No hi hauria de caure cap nin perquè, si succeís, i Déu faci que no, en voleu de mal de caps. Llavors se cercarien responsabilitats... i ningú la voldria tenir!

... de cap manera se n'haguessin reunits 200 des de sa Tercera Edat quan eren joves, per a una cosa tan senzilla com fou la *gelatada* de tancament d'estiu. Però ara, que en

Reproducció del dibuix d'En "Santi" dels cartells de la presentació de models al pub "anònim"

passaren de gust!; i com se feliciten uns an ets altres. I fins l'any que ve!

... "ara tndrem una entrada digna an es poble", deia un. I s'altre li replicà: "espera, que n'hi ha per anys". I s'altre: "si hi ha sort, es nostres fills ho veuran". De totes maneres, afegia es més optimista: "per qualque cosa s'ha de començar".

... s'enyoren aquelles tertúlies de cafè d'un temps, on se reunien amics i coneguts per parlar i discutir certs assumptes. Mos demanen que en parlem i que les promoguem, que també sortiren temes bons per a aquesta secció. Hala, idò... ¿qui n'és?

En Xerrim

Instal·lacions sanitàries

MIQUEL BARCELÓ

Bany i complements

Reparacions en general

CARRER ES PUJOL, S/N
TLFS. 16 82 27 27 64 92

07230 MONTUÏRI (Mallorca)

L'Ajuntament informa

Resum de l'acta de la sessió extraordinària del 14 de setembre de 1992

Caràcter urgent de la convocatòria

Després que el batle exposàs els motius del caràcter urgent de la convocatòria, com era preferentment el de poder ser inclosos, els acords, en el P.O.S. - 1993, el plaç del qual acabava el 15 de setembre, començaren les deliberacions.

Pla d'Obres i Serveis - 1993

Per unanimitat s'acordà incloure en el P.O.S. - 1993 els tres projectes d'obra següents:

I - Projecte de restitució de la paret de les escoles, pel qual se sol·liciten 3.247.818 pessetes, essent l'aportació municipal màxima de 811.954 pts. El projecte puja a 4.059.772 pts.

II - Projecte d'ampliació de les dependències annexes-edifici municipal. 1ª i 2ª fase, essent el pressupost total de 6.410.392 pts. Se'n sol·liciten 5.157.114, i l'aportació municipal màxima seria de 1.289.278 pts.

III - Projecte d'adecentament d'accés a Montuïri, des de la carretera de Palma a Manacor pel costat del polideportiu i camp de futbol fins al començament de la carretera de Pina. Se sol·liciten 23.004.788 pts. i l'aportació municipal màxima seria de 5.751.196 pts.

Contractació de les obres de reforma i ampliació del local de la 3ª Edat

Després que el batle exposàs que el cost d'aquesta obra estava totalment subvencionada per la Conselleria de Sanitat de la C.A.I.B., la Corporació per unanimitat va aprovar el projecte de reforma i ampliació de l'edifici per a club social de la 3ª edat, el pressupost del qual puja a 5.188.925 pessetes. Igualment s'aprovà declarar d'urgència la contractació de l'esmentat projecte amb el pressupost indicat; aprovar el plec de clàusules que han de regular la contractació, i obrir el procediment d'adjudicació directa per raó d'urgència.

Annex

S'adjuntava el plec de clàusules que han de regir dita contractació en el qual hi figuraven els plànols, el tipus de licitació, fixats en 5.188.925 pts.,

el termini d'execució, assenyalat en sis mesos a partir del següent a la formalització del contracte, indicant que l'obertura de pliques tendria lloc a la Casa de la Vila dia 28 de setembre.

El pacte de participació va endavant

Amb l'objecte de firmar un pacte entre el partit governant a l'Ajuntament i els de l'oposició, del qual en parlàvem el mes passat, durant aquest darrer setembre el batle es va entrevistar, per separat, amb els representants del PSOE i de CB.

Se'ls va proposar triar una comissió per presidir-la, formar part de la Comissió de Govern i tenir una reunió setmanal per intercanviar opinions sobre la marxa general de l'Ajuntament.

Per altra part i com a objectius prioritaris per assolir durant aquests tres anys que manquen d'aquesta legislatura, s'assenyalaren aquestes cinc:

La instal·lació de la xarxa d'aigua potable, l'ampliació del cementeri, la revisió de les Normes Subsidiàries, l'entrada al poble pel *Revolt* i tot el que concerneix a piscina i polideportiu.

Els qui acudiren a la primera reunió se n'anaren decidits a estudiar la proposta i a fer, si es convenient, una contraproposta i contestar dins breu temps.

Per altra part i pel que fa al PSM, encara no s'ha duit a terme l'entrevista i possiblement no tindrà lloc fins que l'estament judicial hagi resolt el contenciós que interposà aquest partit contra la decisió del Consistori respecte al polideportiu.

El projecte de policia mancomunada

Els tretze batles de la Mancomunitat des Pla de Mallorca (entre ells el de Montuïri), es tornaren reunir amb el Conseller Adjunt a la Presidència, Francesc Gilet, per tal d'arribar a un acord sobre el conveni entre la Mancomunitat i el Govern.

Ja s'havia acordat que la seu d'aquest nou cos fos a Sineu, i el 25 de setembre passat s'aconseguí firmar un conveni entre el Govern i els batles, mitjançant el qual, a més dels 50 milions que aquest aportarà en tres anys, que aboni també els 16 milions

per afrontar les primeres despeses de material -vehicles i uniformes- i acondicionament de la seu central a Sineu. Els ajuntaments faran l'oferta pública per ingressar en aquest cos, que en un principi l'integrarien dotze policies, dos "cabos" i un sergent.

Aprovat l'avantprojecte d'accés a Montuïri

En el ple municipal del passat 14 de setembre es va aprovar l'avantprojecte de reforma i acondicionament d'accés a la vila per la carretera Palma-Manacor en el tros que va per davant el camp de futbol i fins al començament de la carretera de Pina.

Segons els plànols es construiria un carril per bicicletes, una ampla "acera", s'hi sembrarien arbres a cada costat, es posarien faroles per a la il·luminació, es pavimentaria de bell nou, però hauria d'esser d'una sola direcció per a vehicles.

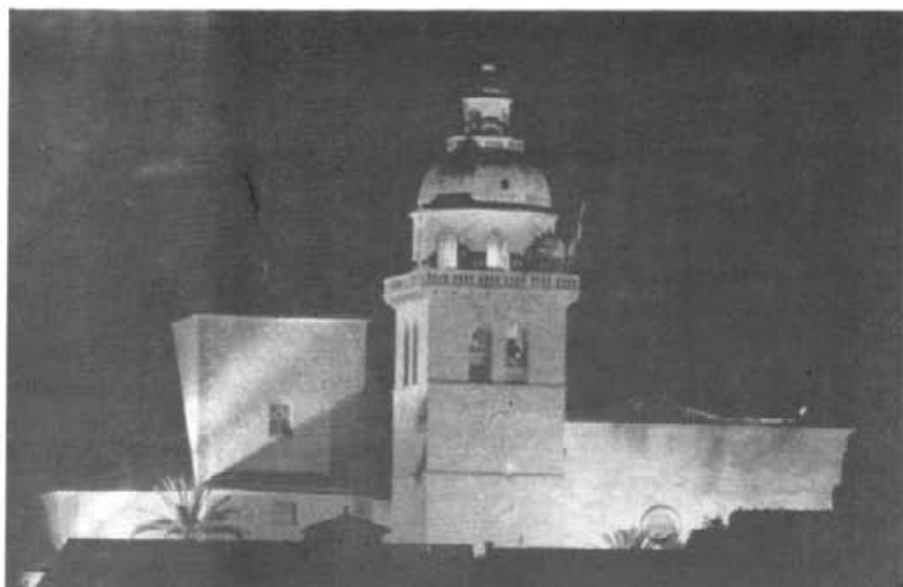
Desfilada de models

Dia 17 de setembre i a l'"anònim pub" es va realitzar un "pase" de models per a gent jove d'ambdós sexes. Hi acudí molta gent, fins i tot gent major, i en desfilaren més de 80.

Actuaren de models 9 jovenetes i 5 jovenets. Una desfilada que cada any i a principis de temporada d'hivern i d'estiu organitza la "boutique" "Traus", sota la direcció de Joana M^a. Miralles.

Premi a Catalina Sastre

Ens plau divulgar la notícia de l'obtenció del segon premi de pintura a

L'església i el campanar ofereixen els vespres aquesta meravellosa panoràmica

l'oli per la nostra redactora Catalina Sastre Pericàs en el "Certamen de Pintura Dibuix i Escultura" celebrat el setembre passat en el Claustre de Sant Antoniet de Ciutat. Enhorabona!

Gabriel Gomila, 25 anys de corresponsal

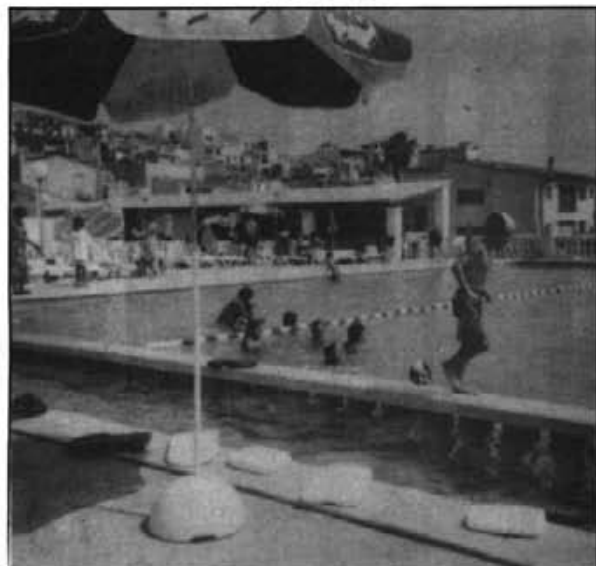
També en complau fer-nos ressò de la informació aparescuda a "Diario de Mallorca" amb motiu d'haver complert

el nostre Redactor en Cap, Gabriel Gomila, dia 10 de setembre passat, els 25 anys de corresponsalia amb el referit diari. I que siguin molts més!

Medalla al mèrit militar

El dia de la jura de bandera dels nous reclutes celebrada el passat 26 de setembre, fou imposada la medalla al mèrit militar "pel seu esperit militar", a Pau Servera Sitjar. Enhorabona!

RESTAURANT

Cuina internacional
Plats mallorquins
Menjador
Piscina
Terrassa
Fàcil aparcament
Preus econòmics

.....

Avda. Es Dau, s/n Telf. 64 62 80
Montuïri (Mallorca)

Cartes al Director

Sobre el "I Premi Literari Sant Bartomeu de Conte Curt"

Senyor Director:

Em mou a fer aquestes reflexions el mateix motiu que em va dur a participar-hi, el desig que vagi enviant, que tenguí continuïtat i que arribi a ésser un premi amb una categoria literària reconeguda.

Precisament aquest darrer punt és el que més m'interessa, que sigui un premi digne i seriós i que, els pocs que ens agraden aquestes coses, poguem arribar a sentir-nos orgullosos que el nostre poble participi, juntament amb tots els que ja fa anys que ho fan, a que aquesta mena d'actes arribin a molta més gent i fomentin la participació.

Voldria fer una breu anàlisi de la convocatòria del concurs: En el primer punt deia: "...El premi i accèssits aniran acompanyats per l'entrega als guanyadors d'unes plaques commemoratives i la publicació de les seves obres".

En el punt 11è. afegia: "... Les obres guanyadores seran publicades a la revista *Bona Pau* de Montuïri quan sia possible dita publicació".

En primer lloc, als guanyadors no se'ns va entregar cap placa commemorativa i pel que vaig entendre, la publicació de les obres del punt 1er, en realitat es referia a l'onzè, és a dir, a *Bona Pau* única i exclusivament.

Seria convenient, de cara als propers anys i si volem que els premis siguin un acte cultural mínimament seriós, que es complís el que s'estableix a les bases, això en primer lloc, i en segon que procurin una redacció prou clara i que no es presti a confusions. Si després del primer punt s'hi hagués afegit l'aclariment que sortia a l'onzè, la redacció no hauria ofert dubtes. Així com estava pareixien dues coses diferents.

I per últim, l'aspecte que em va cridar més l'atenció: la composició del jurat.

Aquest estava format per membres que podien donar la seva opinió intuïtiva, molt vàlida per cert, del m'agrada o no m'agrada; però no hi havia cap

membre que pogués analitzar la part científica del llenguatge; per ésser més clars, que com a mínim estàs tan qualificat com els que guanyaren el 1er. i el 3er. premi, que no és el meu cas, o que fos escriptor reconegut.

Des del meu punt de vista és molt important que les dues parts hi estiguin representades, i a més, els de la segona part haurien d'ésser majoritaris. Sense sortir de Montuïri hi havia persones prou capacitades per poder emetre un veredicté més o menys qualificat.

No és la meua intenció que aquestes línies molestin algú, al contrari, és el primer any i s'ha començat, però així com moralment trobava que m'havia de presentar al concurs perquè fa molts d'anys que pens i manifest que a Montuïri d'allò de "*mens sana in corpore sano*", sols hem agafat la part darrera, i la primera ha quedat reduïda a la mínima expressió, també trobava que havia de fer aquest escrit perquè l'any que ve, se subsanin aquestes coses.

Esper, per tant, que accepteu bé les meves paraules tant d'enhorabona per haver convocat aquest premi com de reflexió perquè sigui millor de cada any que passi.

Per aconseguir això podeu comptar amb mi, si en alguna cosa puc ésser d'utilitat.

El meu agraïment al jurat i als organitzadors.

Una abraçada

M. Maiol

Agost calent

L'altre dia parlant amb un company d'un poble veí m'explicava que, vist de fora, Montuïri sols es distingeix d'un poble sicilià per dues coses: una, que sols per la guerra civil surt la gent amb escopetes fora de casa per matar qualque veí; i l'altra, que sols els poders político-socials tenen altres noms que corleone o calabrese.

Jo em resistesc a donar-li la raó, però una vegada més puc comprovar com les festes de Sant Bartomeu i tot el mes d'agost han tornat revolucionar el poble, i com els veïns han entrat en disputes personals i insults, que degeneren en odís terribles, marcant-los de per vida.

La meua opinió és que les coses no es fan perquè sí, sinó més aviat sempre hi ha una mà negra que fomenta aqueixes lluites i que se n'aprofita.

Per tant d'aquí voldria fer una proposta que possiblement no agradarà a cap polític montuïrer, ni d'un costat ni de l'altre; i és que a les coses de cada dia, a les festes i fins i tot a l'administració del poble, se cercàs una participació activa de la gent del carrer a on el consens donàs d'una vegada el triomf a la raó (ningú té l'exclusivitat), ens ajudàs a poder sospesar les opinions dels altres i a cercar el vent favorable que dugui Montuïri i tots els montuïrers a un port diferent, i no directament a l'escullera i a la baralla col·lectiva, com pareix que hi anam de cap.

Martí Ferrer i Ribas

TRAUS
BOUTIQUE

Carrer Velar de Sa Torre, 2
Telf. 64 62 20

MONTUÏRI

Comença el curs escolar 92-93 amb el funcionament de la unitat d'educació infantil de 3 anys

207 nins i nines van a la guarderia municipal i al Col·legi Públic "Joan Mas i Verd"

El passat 14 de setembre va començar el nou curs escolar. La novetat més destacada –i realment positiva– ha estat la dotació d'una professora per impartir l'educació infantil de 3 anys. Aquesta importantíssima consecució ha estat possible gràcies al compromís entre el M.E.C., Ajuntament, escola i A.P.A. L'Ajuntament havia d'ampliar una aula de l'escoleta per tal d'habilitar-la per a educació infantil. Les obres ja es feren el mes de juliol. El M.E.C., per la seva banda, posaria un professor o professora d'una manera provisional per a aquest curs i crearia la plaça de forma definitiva per al curs 93-94.

Quant a la matrícula no sofreix gaire canvis. Amb motiu de la incorporació dels petits de 3 anys i a la venguda de noves famílies, a la resta dels cursos, el nombre d'alumnes es manté com a l'any passat. En el curs 91-92 eren 196 i enguany són 199. A aquesta xifra d'alumnes del col·legi públic cal afegir-hi els vuit nins de dos anys que van a la guarderia municipal.

Com es pot veure, l'ensenyament a Montuïri en aquests moments es troba en una excel·lent situació infraestructural.

Matrícula i professorat		
Curs	Tutor/a	Nº d'alumnes
Ed. Inf. 3 anys	Catalina Mir Vallespir	11
Ed. Inf. 4 anys	Aina Ferrer Torrens	10
Ed. Inf. 5 anys	Catalina Quetglas Sureda	16
1er. d'Ed. Prim.	Maria Francisca Pujol Bauçà	19
2on. d'Ed. Prim.	Josep Maria Munar Vich	15
1er. Cicle Mitjà	Àgueda Palliser Truyol	16
2on. Cicle Mitjà	Catalina Martorell Llaneres	18
3er. Cicle Mitjà	Jerònia Oliver Rotger	20
6è. d'E.G.B.	Jerònia Capó San Miguel	25
7è. d'E.G.B.	Catalina Gayà Bauzà	26
8è. d'E.G.B.	Joan Sorell Juan	23
Català	Gabriel Gomila Jaume	
Educació Física	Guillem Fiol Tomàs	
Total alumnes		199

En relació al curs passat són nous professors Catalina Mir (de Sa Pobla), Catalina Quetglas (de Pina i propietària definitiva), Maria Francisca Pujol (montuïrera), Àgueda Palliser (menorquina i resident a Palma; propietària definitiva), i Jerònia Capó (de S'Aranjassa).

Tenen excedència per aquest any Toni Gornals (per estudis), i Esperança Vaquer (per maternitat).

Com a equip directiu continua el mateix del curs passat, és a dir, Joan Sorell (director), Gabriel Gomila (secretari) i Josep M^a. Munar (cap d'estudis).

Menjador

Una altra novetat d'aquest curs ha estat que en el menjador ha augmentat el nombre de comensals i de dies de servei. En lloc de començar a funcionar a partir de l'octubre (com era habitual) ho va fer a partir del 21 de setembre i no acabarà en el mes de maig, sinó que serà el 18 de juny (darrer dia de curs).

Diàriament hi dinen 84 alumnes i 10 professors que s'encarreguen cada un d'una taula i procuren que "els nins i nines mengin bé i de tot".

Foto retrospectiva

Tal vegada els padrins dels pares dels al·lots que avui van a classe recordaran la primera cantinera de les escoles, na Catalina Gomila Garcias "Matarina". La foto era de quan era jove, els primers anys d'aquest segle.

Guarderia municipal

A causa del funcionament de la unitat estatal de 3 anys, a la guarderia municipal hi ha un sol grup de nins i nines de dos anys. Són vuit, i com a parvulista continua Lúcia Cifre Rodríguez.

Biel Gomila.

Educació d'adults

La Mancomunitat des Pla per a aquest curs que comença presenta la següent oferta formativa:

Formació inicial: Alfabetització

Preparatori

Formació bàsica: Graduat Escolar

Idiomes: Angès, Francès, Català.

Tallers diversos.

També el CENEBAD ofereix poder cursar el Graduat Escolar a distància.

Per a més informació i inscripcions es poden dirigir a les oficines de la Casa de la Vila.

Coloma Nicolau Verger "Pelut"

La vida, experiència i sentiments d'una dona de 83 anys

Al llarg dels anys i perquè ens unia una vella amistat entre les nostres famílies, hem tengut oportunitat de parlar amb na Coloma. L'hem coneguda des de la nostra infància, quan ella era una jove que cridava l'atenció per les línies correctes de la seva cara i l'afabilitat del seu caràcter.

Estam al portal de ca seva i amb amabilitat ens convida a passar. Immediatament dirigim els ulls a les parets de l'habitació on ens reb. Cercam amb la mirada uns quadres determinats i notam la manca d'un d'ells. El temps que na Coloma es disculpa i ens deixa un moment, admiram —com altres vegades— els dos que romanen exposats; un dels quals està realitzat per un artista de mà experta. I ens mostra una dama d'aspecte senyorial i faccions aristocràtiques. L'altra —d'una certa tendència "naïf"— ens presenta na Coloma dins la dècada dels trenta, amb una rosa amb la mà, tot candor i joventut.

Quasi immediatament torna aparèixer la nostra amfitriona amb un objecte amb les mans. La mateixa rialla de la pintura exposada —que no ha aplegut l'antic atractiu— adorna la seva cara quan ens presenta el quadre que faltava. Es tracta d'un dibuix amb data de 1919 molt ben realitzat a llapis, per un oficial de l'Exèrcit, d'alta graduació, emparentat amb la família de Ca La Torre. El dibuix ens mostra el molí de Can Perons, de la Plaça Vella, abans d'edificar-hi la casa de don Miquel Ferrando. El citat molí era propietat del seu oncle Pep de Can Perons.

Quan li preguntam pel seu darrer llinatge ens dona el nom complet: Coloma Nicolau Verger. I ens ofereix més senyes d'identitat encara: nasqué el 1909 en el carrer de la Creu d'en Gegues. Té, per tant, 83 anys. Fou pubila, no tengué fills, i és viuda desde fa molts d'anys, d'en Bartomeu Mesquida (d'Es Figueras).

Ens hem assegut dins una galeria de la seva casa. El perfum d'una alfabaguera depositada damunt una mena d'escaló, que sembla presidir l'entrevista, s'espargieix per l'habitació. Mitja dotzena de plantes exòtiques ens envolten i semblen també estar a l'expectativa, esperant el nostre diàleg.

—¿Com va ésser la teva infància?

¿Què recordes d'aquells temps tan llunyans, Coloma?

La dona, que escolta amb atenció devora nosaltres, està mans plegades, damunt la falda, quan contesta:

—Quan jo tenia trenta mesos mon pare embarcà cap a l'Argentina. Eren molts els qui partien llavors en direcció al Nou Continent. La meua mare es llogà per dida amb els marquesos de Ca La Torre, una família noble que vivia al carrer de La Portella, a Ciutat. Ella i jo estàrem amb aquests senyors uns quants anys. Una part de la meua infància la vaig passar en aquesta casa, que es portaven molt bé amb nosaltres. Al cap de quatre anys el meu pare tornà d'Amèrica i passà de majoral a Ca don Joan Ferrando. Hi va estar durant uns deu anys.

—¿Què era, mentrestant, de la teua vida?

—Jo anava a escola a Ca Ses Monges. Allà vaig aprendre a llegir i a escriure.

—I digues-nos, ¿com us divertieu durant la vostra joventut?

—Com et suposaràs, no teníem els mitjans que tenen els joves d'avui a la seva disposició per passar el temps (*i afegeix movent el cap, pensativa-*ment), ni la llibertat. Ens passejàvem els diumenges horabaixes pel carrer Major i la Plaça. El passeig que existia en aquell temps era una cosa única; el qui no l'ha vist no es pot fer una idea. Anàvem també qualche vegada al cinema...

Na Coloma es retura imperceptible-

ment; la seva cara cobra una expressió més viva, i alçant els braços lleugerament, un poc amb les mans juntes, continua:

—També anàvem a qualche ball que feien damunt Can Sampol, Ca n'Aloi o Cas Confter. Però havíem d'anar molt alerta perquè tu saps que en aquells temps anar al ball era una cosa gravíssima. Era un pecatot...!

En arribar aquí la seva rialla és oberta. Veu els temps passats des d'un angle diferent. Els comportaments humans han canviat.

—¿Ens pots dir el nom d'alguna personalitat d'aquell temps?

La nostra interlocutora pensa breument abans de contestar.

—No sé si la meua resposta serà correcta, però me'n record del metge "Fraret". Aquest senyor era de Montuiri, però es casà a Sant Joan. S'aixecava de bon matí i venia cada dia des d'aquesta vila a Montuiri, a peu o amb un carruatge. Després d'haver passat la visita a ca seva, la criada que tenia al poble li donava la llista dels malalts que havia de visitar a domicili. Quan els havia atesos, horabaixet, se'n tornava a Sant Joan.

—Tornant al tema del principi. Ens dius que de nina estigueres amb la teua mare a Ca La Torre. Sabem que amb aquesta família us uneix una gran amistat. ¿Per què no ens contes més coses damunt aquest fet?

Quan ens contesta es nota el gran apreci que sent cap a l'esmentada família.

—Quan jo tenia 22 anys —diu ella— em vaig casar. I casada de fresc els senyors ens cridaren per estar a les cases de Son Vida, per guardar el museu i mostrar-lo als visitants, que solien ésser turistes de pas. El meu home i jo, junts, gaudíem d'un sou mensual de 25 duros. En aquell temps era una bona paga. A més, teníem les propines que eren molt importants i nombroses. Qualche vegada un sol visitant em donava 2 pessetes de propina. Eren els anys 1932-34, quan els homes a jornal guanyaven un duro i les dones 2 pessetes. Els anys del turisme de qualitat.

(Continua a la pàgina següent)

(Ve de la pàgina anterior)

—La il·lusió encara balla en els seus ulls quan ens relata aquesta part de la seva vida.

—Després vengué el "Moviment" i el turisme s'acabà en sec. Però els senyors cridaren mon pare perquè conràs la possessió de Son Vida.

—¿Era molt gran la finca?

—Sí. Son Vida eren unes mil quarterades, però només n'hi havia un centenar de conró; això sí, molt bona terra. Hi va estar quatre anys, però el meu pare enyorava Montuïri, i tornà al poble. Mentrestant el meu home i jo pasàrem a conrar la finca de Cas Saboners, també propietat dels senyors de Ca La Torre. Hi estàrem durant tres anys, fins que es va vendre. Tornàrem a Montuïri. Eren els anys quaranta. La vida era molt difícil. Molta gent emigrava altra volta cap a Amèrica. El meu home embarcà cap a Montevideo. Les coses, però, no anaren bé. Al cap d'un cert temps tengué una embòlia; es recuperà temporalment i vengué. Morí als vint dies d'haver arribat al poble.

Tal com na Coloma ens va desgranant aquesta part de la seva vida, el seu optimisme va desapareixent. L'entrevistador s'afanya per fer-li la següent pregunta:

—Passant a un altre tema, Coloma, ¿quina festa és la que t'agrada més del nostre poble?

Els seu ulls tornen cobrar vida.

—El dia de Sant Bartomeu i la festa del Puig.

—¿Quins records agradables conserves i enyores del passat?

—Totes les persones que estimava i que he perdut.

—Sents la soledat al teu entorn?

—No. Es pot dir que vivim juntes amb la meua cosina Coloma, i ens feim companyia.

—Pel que ens has dit anteriorment, deduïm que has estat sempre molt prop dels teus pares. ¿És així?

—Sí, i a més et diré que eren molt feiners, i jo havia de seguir el seu ritme de treball. El meu pare, quan era jove, anava a jornal a Binissalem, anava i venia a peu setmanalment i guanyava dues pessetes al dia.

Escoltam els fets que per qualcú seran "cançons", però així era la vida dels nostres avantpassats. Dura i sacrificada.

—¿Què ens pots dir del mode d'esser d'aquell temps?

Contesta amb una certa melancolia.

—Les dones eren unes esclaves. Els homes feien molta feina, però anaven a distreure's al cafè. Es llegia molt poc.

—I... ¿què opines de la generació actual?

(La seva cara es transmuta quan contesta)

—La joventut d'avui em té preocupada. Em fa com a por. És possible que jo vagi equivocada, però el ritme de vida que duen dóna què pensar. Nosaltres no vàrem ésser criats així.

—La darrera pregunta, Coloma. Fonamentant-nos en la teua expe-

Na Coloma, devers l'any 30, quan encara no havia complert els 22

riència, digues-nos: ¿què és allò que té importància per a tu en la vida?

—L'estimació mútua. L'apreci a tots els qui t'enrevolten, i sobretot als familiars. Anar alerta a no ferir ningú. Personalment preferesc ésser agraviada que agraviar... Precisament em fas recordar una família que estim molt i que la tenc sempre molt present: la gent de Ca La Torre. Eren i són molt nobles, tant de llinatge com de tracte.

És la vida, l'experiència i els sentiments d'una dona del nostre poble.

Miquel Martorell Arbona

EDICIÓ-92

INVERTEIXI EN CULTURA PER A TOTA LA FAMÍLIA.

NOU DICCIONARI ENCICLOPÈDIC ESPASA

Amb traduccions a l'anglès, francès, alemany i italià

Per només
3.985 ptes./mes

Tot el
que cal saber

"SA NOSTRA"
CAIXA DE BALEARS

Dades per a l'estudi de l'entorn social

Ens acostam a ser un poble de serveis

A ran de l'estudi de les dades demogràfiques podríem subdividir els municipis mallorquins en cinc tipus:

1. **Format per municipis amb predomini de població jove**, com Ciutat i Calvià.

2. **Municipis de població jove amb tendència a la maduresa**: Andratx, Sta. Margalida, Lluçmajor...

Presenten percentatges superiors al 20 % en el grup d'edats joves, però també presenten alts percentatges en els grups superiors a 65 anys.

3. **Municipis amb població madura**. Presenten un percentatge superior al 65 % entre la població del 15 als 64

anys. Ses Salines, Puigpunyent, Escorca.

4. **Municipis de població madura amb tendència a la vellesa**. Població entre els 15 i 64 anys, però endemés amb percentatges entre el 15 i el 20 % de persones majors de 65 Anys: Esporles, Sóller, Pollença, Sa Pobla, Felanitx, Costitx...

5. **Municipis amb població vella**. Enregistren percentatges superiors al 20 % en els trams de més de 65 anys, mentre que els joves no arriben al 15 %: Valldemossa, Campanet, Sencelles, Santa Eugènia, Algaida, Llubí, Lloret, Petra, Vilafranca,

Campos, Montuïri. Com veim, molts d'ells situats a l'interior, al Pla de Mallorca.

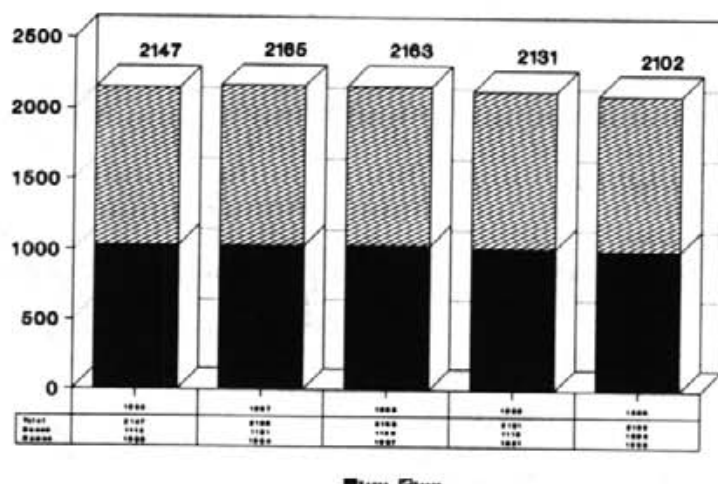
Tenint en compte aquestes dades, la dècada dels noranta se'n presenta demogràficament com:

1. Una població amb tendència a l'envelliment, per l'estancament de les taxes de natalitat, i pel baix fluxe d'immigració de l'exterior.

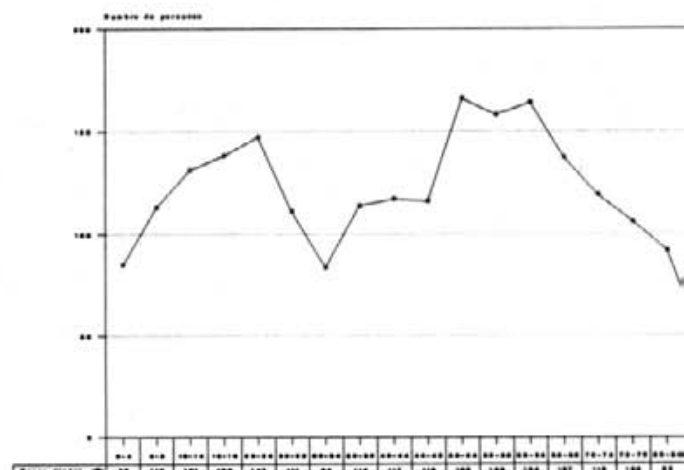
2. Un augment del declivi demogràfic de les àrees deprimides que correspon als municipis rurals.

3. Una continuació de l'ocupació i, possiblement, augment en els municipis turístics del litoral.

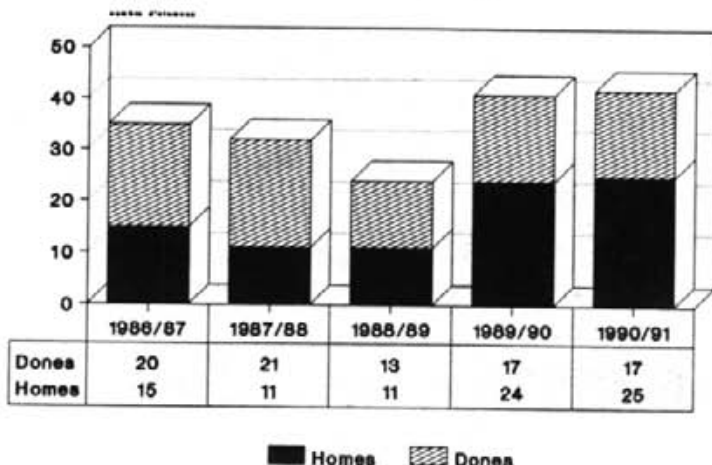
Evolució del darrer quinquenni 1986-89 a Montuïri

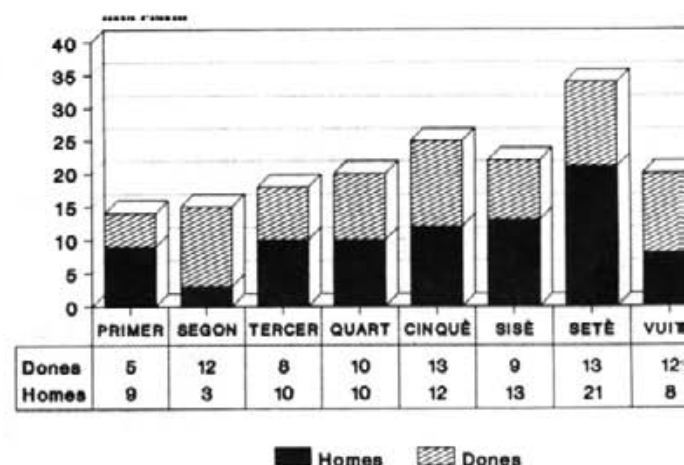
Estructura de població de Montuïri per grups d'edat quinquennals (Padró 1986)

Preescolar a Montuïri
Evolució de l'alumnat per sexe

E.G.B. a Montuïri - Curs 1990/91
Distribució d'alumnat per sexe

-econòmic i de l'educació a Montuïri amb escassa activitat productiva local

Com podem comprovar, malauradament Montuïri es troba en aquest segon cas de desagnament demogràfic i econòmic en benefici dels municipis del litoral. Això ho podem comprovar en l'evolució demogràfica del darrer quinquenni, en què hem perdut 45 habitants. És a dir, hi ha un decreixement significatiu de la població. Mentrestant en el sector de Manacor hi ha hagut un creixement real positiu de 10.876 persones. Aquest augment és possible, com podem veure a la gràfica de barres, a l'augment dels pobles del subsector A, pobles costaners amb economia i flux turístics; mentre que en els pobles del subsector B, al que pertany Montuïri, es produeix un lleuger decreixement i envelliment de la població.

En quan a l'estructura de població montuïrera per grups d'edat quinquennals segons padró de 1986, cal destacar els majors percentatges en el grup de persones majors de 50 anys. També i tal vegada el més ressenyable és la baixa de població infantil. Es passa de 147 joves compresos en el grup de 20 a 24 anys a pràcticament la meitat, 85, entre 0 i 4 anys.

Aquesta regressió també es pot observar a través de l'evolució de l'alum-

Els municipis del litoral, al contrari de Montuïri, tendeixen a un augment de població

nat als darrers 5 cursos al nivell d'EGB i al curs 1990/91.

A primer curs d'EGB, aquell curs hi havia només 14 alumnes, 15 al de segon, 18 al de tercer, 20 al de quart i 25 al de cinquè. És, per tant, significatiu el descens de matriculació que a la vegada és a causa del creixement vegetatiu negatiu.

La demografia així com les altres ciències humanes no es poden valorar aïlladament i per tant també hem de valorar camps tan importants com el camp econòmic, si volem esbrinar un poc més les causes d'aquesta crisi.

Convé, per tant, pegar una ullada a

la taula d'empreses i podem veure com el camp montuïrer no mostra dades a nivell d'empresa, la qual cosa és significativa si tenim en compte que tradicionalment ha estat el sector principal de l'economia montuïrera.

Destaquem com a principals activitats econòmiques i sempre dintre d'un marc familiar, la construcció, el comerç, materials de construcció, l'alimentació i el transport i comunicacions.

Com veim ens acostam a un poble de serveis i amb escassa activitat productiva local dintre del sector primari i secundari.

Gabriel Miralles Pizà

Empreses, activitats i nombre de treballadors a Montuïri. Any 1990.

Habitants	TOTAL	0	1	2	3	4	4,4 4,5	4,6 4,7	5	6,1 6,4	6,5	6,6	6,7	7	8	9	9,3	9,4	9,5
EMPRESA	37			4	2	3		1	11	7	4		1	3					1
TREBALL.	90			16	6	9		1	25	16	6		1	8					2
%		0,09	0,00	17,78	6,67	10,00	0,00	1,11	27,78	17,78	6,67	0,00	1,11	8,89	0,00	0,00	0,00	0,00	2,22

Explicació de claus i denominació del llistat de sectors d'activitat (CNAE)

0 Agrupa: Agricultura, ramaderia, avicultura i pesca. 1 Agrupa: Minería i llur transformació, Energia i Aigua. 2 Siderúrgia, Ciment, Fabricació de Materials de construcció i Química. 3 Indústries transformadores del metall, de fabricació i manteniment de maquinària de tot tipus. 4 Indústries d'alimentació, tèxtil i altres. 4. 4/4.5 Indústries del cuir, calçat, pell i del vestit. 4. 6/4.7 Indústries de la fusta i del paper. 5 Construcció.	6 Comerç: majoristes i detallistes de tot tipus. 6.5 Restaurants i bars. 6.6 Hotels i allotjaments turístics. 6.7 Tallers de reparació d'automoció i electrodomèstics. 7 Transports de tot tipus i comunicacions. 8 Serveis bancaris, financers, assegurances, immobiliaris i de lloguers. 9 Serveis d'administracions públiques. 9.3 Serveis d'educació. 9.4 Serveis hospitalaris, mèdics i veterinaris. 9.5 Serveis socials i/o personals.

Als 17 anys del començament de les excavacions en el poblat prehistòric de Son Fornés El director, Vicenç Lull Santiago, exposa la situació

Després que el director de les excavacions del poblat talaiòtic de Son Fornés, el professor titular de prehistòria de la Universitat Autònoma de Barcelona, Vicenç Lull Santiago, hagués realitzada el passat 21 d'agost la presentació de la *Guia de les excavacions 1975-1988* a la Sala d'Actes de la Casa de la Vila, tinguérem oportunitat de poder parlar amb ell perquè especificàs, concretàs i ampliàs per a Bona Pau algunes de les seves afirmacions.

—*¿Quin temps fa que veniu a Montuiri per a les excavacions de Son Fornés?*

—Ara fa 17 Anys.

—*¿Tot sol o acompanyat d'altres persones?*

—Sempre acompanyat d'altra gent. Tenim un equip de treball compost per 20 persones.

—*Aquí, a Montuiri, ¿quants sou els que normalment heu vingut?*

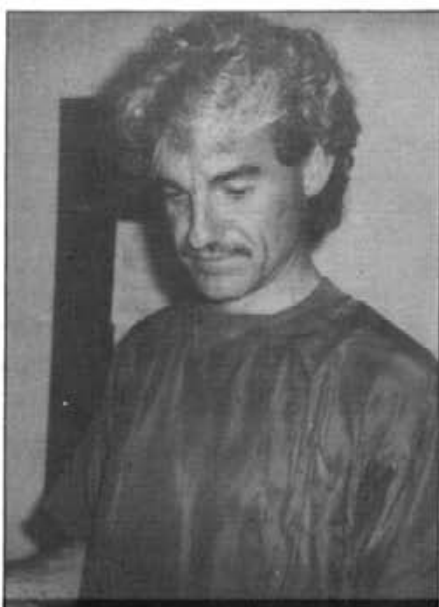
—Sols hem vingut els estius. Sempre el mes de juliol. Però els 17 anys, no són tots els anys. Del 75 al 81, seguits. Després tornàrem el 83, el 85, 86 i 88. El 88 es féu l'última excavació. I després, l'any 91, vàrem fer la neteja general del poblat, la qual va ésser subvencionada pel C.I.M.

—*¿Quantes persones hi feien feina, darrerament?*

—Sempre ha estat el mateix equip. L'equip de direcció sempre és el mateix. El que passa és que ara, darrerament, els darrers 10 anys, disposam d'un equip analític, d'analistes, molt més extens, fonamentalment de gent estrangera, que treballen en coses molt concretes, com són determinació dels arbres, antiguitat, determinació del polen, determinació dels ossos humans, tipus de malaltia que tenien, malformacions, genètica... Disposam de molts d'analistes, la major part dels quals són estrangers.

—*En concret, a Son Fornés, ¿què han trobat?*

—Hem trobat tres poblats superposats, un damunt l'altre. Aleshores hi ha un poblat antic, de l'any 1.000 abans de Crist, que és el de més avall de tots i del qual sols n'hem excavat el 5 per

L'any 1.000 abans de Crist ja vivia gent a Son Fornés

cent. Del poblat antic hem excavat dos talaiots i cinc cases domèstiques, de treball o de vida. Després, en el poblat de damunt, que es diu pre-talaiòtic, hi hem trobat quatre cases, i els talaiots ja no funcionaven, estaven esbucats.

—*Seguidament concreta:*

Del poblat romà hem trobat sis gran cases romanes i moltes deixalles a la superfície. O sia —repeteix, perquè quedi clar— que són tres poblats superposats, d'una cronologia molt clara; els tres de l'època romana.

—*¿Quina és l'antiguitat de cada un d'aquests tres poblats?*

—El més antic és d'abans del 1.000 abans de Crist. El següent és del 500 al 400 abans de Crist. I el tercer comença en el segle segon abans de Crist i acaba entre el tercer i quart després de Crist. Són, per tant, de l'època romana republicana imperial.

—*Segons les vostres averiguacions, ¿quina quantitat de gent devia viure en el poblat de Son Fornés?*

—En el moment més important de Son Fornés, unes 500 persones. Tal vegada pot semblar una xifra un poc exagerada, però els estudis concrets de la gent que viu a cada casa, sembla que ha d'ésser així.

—*¿Quan es va abandonar o es va deixar de viure-hi?*

—Al segle III després de Crist es va despoblar. Però en el segle IV alguna casa hi hauria. Després, tenim algunes deixalles aràbigues, o sia islàmiques, molt poques; i de després ja no tenim altres restes. És a dir, de Son Fornés podem afirmar que des del segle III està molt poc poblat, si bé hi havia alguna casa, però molt poca cosa més.

Després encara afegeix:

—És molt possible que en el segle IV o V després de Crist, i fins i tot en el VIII i IX, hi hagués gent, a Son Fornés, però a una altra part, que no hem excavat encara. Es pot afirmar així perquè tenim restes molt tardanes.

—*La gent que l'habitava, ¿d'on era?*

—A la gent que vivia a Son Fornés l'any 1.000 abans de Crist, nosaltres els deim talaiòtics, perquè allà hi feien la seva vida al costat o en els mateixos talaiots.

—*¿D'on procedien?*

—Això és un misteri. Hi ha moltes hipòtesis. Una hipòtesi és que venien de Còrcega o de Sardenya, que són, com se sap, dues illes grans de la Mediterrània occidental. Però altra gent diu que no, que són els talaiòtics, que era gent d'aquí mateix, nadius de Mallorca, que són la gent que hi havia al mil·lenni anterior. I a la gent del mil·lenni anterior a nosaltres els hem anomenat pre-talaiòtics, perquè tampoc sabem d'on venien. Qualque nom els haviem de donar. I per altra part —continua— hi ha moltes possibilitats que aquesta gent vingués de la zona del llevant: de València, Catalunya i sud de França. És molt probable.

—*Passant a un altre aspecte. Ha dit que s'havia excavat només el 5 per cent del poblat...*

—Del poblat talaiòtic supòs —remarca el Dr. Lull— que hem excavat la dècima part. Del poblat post-talaiòtic, és molt possible que sia una vintava part; però del poblat romà, supòs que sols el 5 per cent.

—*Després de demar-li que concretament novament l'ordre dels tres poblats, remarca això:*

—Primer hi ha els talaiòtics, en el -1.000; el post-talaiòtic, en el -500.

(Continua a la pàgina següent)

(Ve de la pàgina anterior)

aproximadament, i a partir del -200, són romans, talaiòtics romanitzats.

—Del temps que els romans invadiren Espanya...

—Més que invasió —ens talla—, s'ha de considerar un començ, un "entent". Encara que les fonts diuen que era una invasió d'en Cecilius Metellius, l'any 123, això fou una invasió político-econòmica, i no amb molta força coercitiva, no amb molta vulnerabilitat. Això encara està per demostrar.

—D'aquella època, segons notícies que tenen vostès, els historiadors, ¿quins altres poblats talaiòtics hi havia a Mallorca?

—Uf! N'hi havia més de 500.

—¿Més de 500 semblants al de Son Fornés? (li demanam admirats).

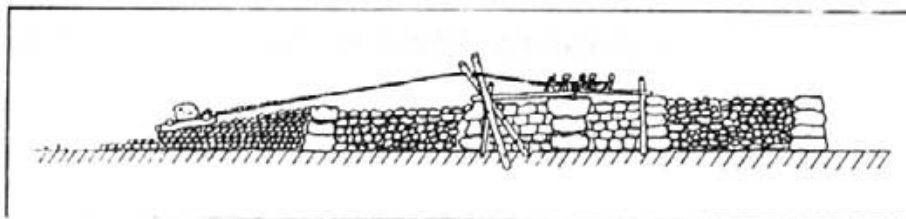
—Sí. El que passa, però, és que de la importància del de Son Fornés, de la seva magnitud, només n'hi havia 4 ò 5. El de Ses Païsses, d'Artà; S'Hospitalet, de Manacor; el d'Es Rosells i després hi ha Capocorb Vell. Aquests 4 ò 5 són els més importants. Els altres eren poblats molt més petits. Interessants, però manco. Per tant, el de Son Fornés és, sens dubte, el més important del Pla de Mallorca.

—¿Què considera que s'hauria de fer més a Son Fornés?

—S'hauria d'excavar més. Això és bàsic. S'ha excavat molt poc. Això, però, és un problema de política local i econòmica, de manca de doblers, de política cultural. I després, apart de l'excavació, que s'ha d'excavar molt, per averiguar molt bé tota la vida quotidiana de la gent que allà ha viscut; apart d'això, el que seria molt important per al poble, supòs —afirma, però, convençut, el Dr. Lull— és que tots els materials que nosaltres trobem s'exposin i es conservin en el poble.

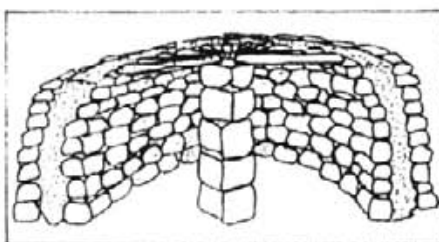
—¿On romanen les restes trobades anteriorment?

—En els fons del Museu de Mallorca, dins caixes, esperant no sabem què. Mentrestant passen anys i anys i no es fa res. El Museu de Mallorca havia de tenir una sala dedicada a Son Fornés, ens ho digué el director del Museu de Mallorca, fa quatre anys, però sembla que motius de tipus econòmic i d'espai, han fet impossible aquesta sala. De moment, no n'hi ha cap dedicada a la pre-història de Mallorca. I Mallorca és una illa molt

El gràfic de damunt és la interpretació d'un sistema de transport de blocs de pedres. El d'abaix representa la fase final del procés de construcció del talaiot.

El de la dreta, un fragment de ceràmica d'època tardo-romana amb representació de rostre humà.

"Si no es cuida, s'esbucará tot"

"És molt important que la gent prengui consciència del seu passat"

important a nivell pre-històric.

—El talaiots de Menorca, ¿guarden alguna relació amb els de Mallorca?

—No molta. Estan molt emparentats, però arquitectònicament, la seva distribució de l'espai, el seu funcionament, són molt diferents dels de Mallorca dels de Menorca. Ve a ser la mateixa gent, emparentada, però que viu d'una altra manera. I més que viu, construeix diferent.

—¿Quan pensau tornar per continuar les excavacions a Son Fornés?

—Enguany no hem vengut. Sembla que l'Autonomia no ha disposat de diners. Ho participarem a la Junta d'Andalusia i continuarem les investigacions que teníem allà. Si el pròxim any hi ha diners, podríem venir a Montuïri.

—¿Es necessiten molts de doblers?

—No, perquè perquè tots tenim la paga de la Universitat. Ens han de pagar, això sí, el viatge, l'estada i manteniment. Som 20 persones durant un mes i mig, i arriben a ser molts de doblers. I després hi ha els obrers.

—Entre tot...

—Uns dos o tres milions. Aproximadament. Però si no hi són, no podem venir. Aquest és el problema.

—Ja per acabar, ¿què diria a la gent de Montuïri sobre Son Fornés?

—Que cuidàs el jaciment, que no el tractin malament, que la gent el visiti, que no aprofiti això com una escombraria.

—¿S'ha fet molt malbé?

—Estava malament, fa dos anys. Però l'any passat el Govern autonòmic va donar una subvenció especial per a la seva neteja. Nosaltres venguérem aquí i vàrem contractar molts d'obres i férem la neteja de tot el poblat; i ara està visitable. L'Ajuntament s'ha fet càrrec de netejar-lo cada mes, ja que si no es cuida, s'esbucará tot, es perdrà.

El Dr. Lull acabà amb aquestes paraules:

—És molt important que la gent prengui consciència del seu passat. Si no el cuiden ells, no el cuidarà ningú.

Onofre Arbona

Als 24 anys i essent estudiant de missèr, entrà per frare

Josep Verd Palou "Potecari"

La Congregació de MM. dels SS.CC. li confià notables obres de construcció

Josep Verd Palou va néixer a Montuïri el 16 de març de 1903. Estudià aquí les primeres lletres quan anava a escola amb el vicari "Collet", que estava a les Tres Creus; si bé des de petit el seu pare ja desitjava que estudiàs carrera. I era lògic, ja que el seu progenitor en tenia dues, la de farmàcia i la de medicina, les quals, per cert, en un principi exercia simultàniament a Montuïri, fins que un dia l'aturaren per incompatibilitat d'ambdues. I va decidir deixar l'apotecaria, encara que fou per poc temps, ja que la seva filla Jerònia prest acabà la llicenciatura en farmàcia i s'apropià l'apotecaria de la vila. Això li donà una gran satisfacció, perquè així també podia posar les mans a les medecines de la botiga. L'apotecaria en aquell temps estava a la Plaça Nova (avui Plaça Major) número 2, davant la rectoria. Per cert que na Jerònia fou la primera dona de Balears que obtingué la llicenciatura en farmàcia. Els pares de Josep eren Joan Verd Arbona i Maria Palou Mulet.

Als 10 anys els seus pares l'enviaren a Lluç com a balauet i estudiant i quan en Pep va fer el servei militar li tocà anar-se'n a Àfrica. Amb ell hi anaren, entre altres montuïrers, en Toni "Roca", es barber "Rua" (l'home de na "Perulla"), en "Ravell". Allà, amb el seu grup, es divertia molt. Mentrestant, en el quarter exercia de practican. Cal dir que de la seva colla no en mataren cap.

Acabada la guerra d'Àfrica tornaren a Montuïri, i aquí en Pep era un dels joves més alegres que es passejaven. Conten que en temps de disfresses aquella colla d'amics es va presentar a una casa —cosa corrent aleshores— on feren un "número" de gimnàstica que acabà posant-se un damunt l'altre fins a arribar al sòtil. I això que en aquell temps els sòtils eren més alts que ara. I el de més amunt era en Pep "Potecari". No és d'estranyar que ho fessin, perquè a Àfrica ho havien practicat.

Per altra part, en Pep era un jove d'aquells que s'obrien pas dins el poble, que destacava. I el fet que se n'anàs per frare el 10 de novembre de

1927, va causar un fort impacte dins la vila, ja que mai havia expressat tals desitjos. Més envant digué que la vocació li vengué precisament a Àfrica, quan veia que els moros adoraven i es sacrificaven per falsos déus i bèsties. I ell pensà: si equivocadament fan això, ¿per què no ho faig jo per un Déu vertader? Aleshores tenia 24 anys.

La seva arribada a la Congregació de Missioners dels Sagrats Cors va suposar una espècie de renovació, ja que hi aportà aires nous i l'experiència d'una joventut viscuda enmig del poble.

Per altra part en Pep havia acabat el batxiller a l'Institut de Palma i ja havia passat tres anys a la Universitat de Barcelona cursant la carrera de missèr i s'havia posat a festejar una murera. Quan venia, se'l coneixia dins el poble per esser un poc revolucionari (en el bon sentit de la paraula) i a la vegada divertit. Tan divertit que moltes vegades se'l cercava perquè tocàs el piano en haver-hi una festa o bauxa. I això que el tocava de sentit, perquè ell no sabia música. Quan se n'anà per frare la gent deia que "s'havia girat sa capulla", per esser la vida monàstica tan al revés d'així com abans era conegut entre les seves amistats.

Josep Verd, ja dins la Congregació començà el noviciat a Sant Honorat el 16 de gener de 1928. Així contava

com li vengué la idea de fer-se missioner: "Em trobava a Ceuta i vaig entrar dins una església devers les 12 del dia... Era com qui no ho pensa, sense fer-ne comptes. Vaig veure un capellà dins un confessionari i me'n vaig tot dret a confessar-me. Fou un cop fort de sa gràcia de Déu. De llavors ençà ja no em va deixar sa idea de fer-me capellà i missioner, i això d'una forma ben clara i decidida. ¿Qui podia pensar trobar un capellà, en aquelles hores, dins un confessionari? No hi ha dubte que Déu m'esperava i em va tombar de valent..."(1).

Dia 17 de gener de l'any 1929 feia els vots, si bé en el setembre anterior fou destinat a La Real havent acabat el segon curs de filosofia, per continuar allà la carrera sacerdotal.

El 10 de juliol de 1933 fou ordenat prevere i per espai d'un any de bell nou fou destinat a Sant Honorat, a la fi del qual altra vegada fou traslladat a Ciutat on exercí el ministeri sacerdotal i també va predicar fins a 16 missions a diferents pobles de l'illa.

Més envant i a partir de 1939 fou nomenat successivament dins l'orde, prior de les cases de Sóller —1939-1945—, Artajona (Navarra) —1945-1951—, Lluç —1951-1957—, Residència de Madrid —1957-1959—, Palma —1959-1963— i València —1963-1969—. Aquest darrer any fou destinat a Sant Honorat fins a 1971, des d'on passà al Santuari de Lluç, i l'any 1973, de bell nou a Sóller, on fou la seva darrera residència.

Dins la Congregació va prendre part en cinc successius Capítols, des de 1945 a 1969. En el VII, de 1945, fou elegit segon conseller general i reelegit en el VIII Capítol, de 1951. Quan romangué vacant el càrrec de Vicari General, l'any 1959, el pare Verd va passar a exercir aquest ofici des de la casa generalícia de Ciutat.

Durant la seva darrera estada de 13 anys a Sóller va col·laborar en el ministeri sacerdotal de l'església i també prestava petits serveis a la comunitat i al col·legi. La seva vida s'anava apagant i romangué cinc dies entre la vida i la mort. Morí el 4 d'octubre de

(Continua a la pàgina següent)

El pare Verd, un missioner montuïrer alegre i esvelt

(Ve de la pàgina anterior)

1986, quan tenia 83 anys d'edat i 57 de vida religiosa.

Segons les notes biogràfiques de la Congregació dels SS.CC., el pare Verd fou designat pel govern de la Congregació per realitzar notables obres de construcció, en els anys d'escassetat de l'economia espanyola i, a la vegada, de desenvolupament de l'Institut a persones i activitats. A Sóller va incorporar a la residència, el col·legi de segona ensenyança, va ampliar aules i emprengué la restauració del presbiteri de l'església, amb la construcció d'un esvelt baldaquí i nou altar. A Artajona va iniciar les obres d'un bell edifici, de nova planta, per a seminari menor. A Lluç va començar la restauració de l'hostatgeria, la qual amplià notablement i donà vida al museu del Santuari. A Madrid va construir, de nova planta, el col·legi "Bisbe Perelló", el qual va poder contemplar molt avançat. I finalment, a València, va emprendre la construcció del col·legi "San Pedro Pascual".

Dins la part literària, cal dir que va escriure en la nostra llengua un bon nombre de poesies i algunes novel·les, les quals retocava i perfilava assíduament.

El pare Josep Verd era alegre i dinàmic. Molt estimat pels seus superiors i el germans de la Comunitat. D'un caràcter obert i decidit, connectava fàcilment amb tota classe de persones mitjançant les seves dites i brillants originalitats. Fou un gran pensador, especulava amb afany sobre els misteris de la fe i de les ciències. La seva agudesa desarmava les raons més raonades. Era humil i caritatiu. Durant la seva vellesa, un tant prematura, va conservar l'ufanor del seu caràcter, si bé va disminuir la seva memòria i es refugià en el seu permanent propòsit d'assolir la finalitat que es va proposar quan entrà a la vida religiosa i de la que mai va abdicar.

El nous aires religiosos que va provocar el Concili Vaticà II i el pluralisme de la nova societat en els darrers anys de vida, li arribaren quan les seves forces i la memòria disminuïen. I això li ocasionà certa confusió i un voluntari allunyament.

Aquell alegre i esvelt montuïrer, el pare Josep Verd, en vida fou un excel·lent religiós, molt devot de la

Contra la construcció de la macropresó a Santa Maria

La Coordinadora de Santa Maria contra la possible construcció d'una macropresó per aquells indrets ens envia articles perquè ens facem ressò del lamentable impacte negatiu -social, econòmic i ambiental- que suposaria tal edificació, la qual, fins i tot, afectaria al desenvolupament de l'illa.

Degut a la seva extensió no els podem publicar, però si volem unir-nos a tal rebuix i expressar que recolzam aquesta moció, tot desitjant que les seves gestions sien ateses i conclouguin de tal manera que aquesta ubicació sia fora de Mallorca, ja que als mallorquins no ens convé gens ni mica, i en canvi hi ha altres necessitats urgents, com escoles i obres de infraestructura molt necessàries, actualment oblidades de Madrid.

Mare de Déu, si bé els darrers anys ja desitjava la mort per trobar-se definitivament amb el Pare.

Onofre Arbona

Nota.- En Sebastià Cloquell "Xigala" i la Congregació de MM. SS. CC. ens facilitaren moltes dades.

(1) Cfr. Bona Pau, nº 365 de Juliol de 1983.

¡¡més cada mes!!

CONSIGA LAS MAYORES VENTAJAS Y MEJORES CONDICIONES DOMICILIANDO SU NÓMINA EN BANCA MARCH.

• Los mejores Tipos de Interés para sus Créditos:
Crédito Nómina: BANCA MARCH
Crédito Garantía Personal
Crédito Vivienda
Crédito Hipotecario

• El mejor interés del mercado para sus ahorros:
Cuentas Corrientes, Cuentas de Ahorro, Cuentas Ahorro-Vivienda, Imposiciones a plazo, etc...

• Le concedemos **gratuitamente** un seguro de accidentes de 1.500.000 ptas.

• Tramitamos **gratuitamente** los expedientes de jubilación, viudedad y orfandad.

• Domiciliación de pagos de recibos, impuestos, etc...

• Dinero al instante y con la máxima cobertura de establecimientos y comercios.
TARJETAS 4-B (**gratuita**), VISA ORO, VISA CLASSIC (**gratuita el primer año**), y EUROPASSISTANCE 4-B (**seguro de servicio-asistencia para 2 vehículos, desde el km. 0, en todo el territorio nacional**)

• Gane más dinero y pague menos impuestos con FONMARCH, F.I.M.

• Asegure su futuro y obtenga la mayor desgravación fiscal a través de PLAN DE PENSIONES BANCA MARCH.

• También podrá disponer de Cajas de Alquiler, operaciones de Leasing, Compra-venta de valores, cheques gasolina, etc.

Para información, teléfono 900 300 202 o en cualquiera de nuestras oficinas.

BANCA MARCH

Un relleu de rectors celebrat amb tota normaltat i així com estava previst

Montuïri ha estrenat un nou rector. Des del passat 5 de setembre els cristians de la vila caminaren guiats de la mà d'un capellà jove, amb pocs anys de ministeri i amb el desig, com digué a les paraules d'arribada, "d'esser un cristià més enmig del ramat montuïrer".

Calaren molt endins aquelles paraules que expressà com a primera meta: "Començar a estimar-vos i a servir-vos amb esperit evangèlic". Una ambició formulada dins un ambient apropiat, que els present a la cerimònia recolliren favorablement.

Tenia lloc el relleu de rectors dins un clima de normaltat a la missa del vespre. La celebració eucarística ja arribava a la fi. Estava presidida pel vicari episcopal, Rafel Umbert i

concelebraven Pere Orpí i Onofre Torres com a capellans implicats en el canvi, i Bartomeu Tauler, antic rector i ara solidari a Porreres. La coral, amb l'estil que ens té acostumats, cantava i "melodiava" la cerimònia.

Després que els tres capellans primerament citats hagueren expressat amb senzillesa el que havien de dir, Rafel Socias, en nom del Consell de Pastoral i en representació dels seglars presents, manifestà el sentir d'una felicitat que s'acomiadava d'un rector i donava la benvinguda a l'altre.

I tot dins un clima cristià, reflexe d'una comunitat adulta que sap acceptar amb normaltat i sense estridències, les decisions dels qui tenen l'alta responsabilitat eclesial.

Comiat a Mn. Pere Orpí

El Consell Parroquial de Pastoral vol dir unes paraules en el comiat de Mn. Pere Orpí, fins ara rector de la nostra parròquia.

Volem aprofitar, doncs, aquesta oportunitat per agrair a en Pere la seva tasca de servei parroquial, integrat dins l'equip de solidaris, amb Algaïda i Porreres.

Mn. Pere Orpí i Ferrer, des del dia de la seva entrada a Montuïri, el 29 de novembre de 1987, ha format part de l'equip de capellans solidaris, programant i duent a terme els projectes pastorals. Durant la seva estada aquí s'ha renovat el Consell Parroquial, ha recolzat les activitats de catequesi familiar, preparació de les celebracions, acció social, redacció de *Bona Pau*, etc.

Ha animat també les reformes materials que han donat prestància al nos-

El vicari episcopal i tres rectors presidiren la celebració eucarística

tre temple i a altres edificis parroquials, destacant la nova il·luminació elèctrica de l'església i la seva encer-

tada il·luminació... La reforma del menjador de la rectoria i de locals annexes, la construcció d'un local per a deixalles a Na Quinatana...

Finalment, i pel que es refereix al col·lectiu de la Tercera Edat, li hem d'agrair la cessió del local Ca s'Escolà i part del jardí a l'Ajuntament, a fi que pugui fer algunes reformes necessàries.

La seva vena de poeta, artista i pintor ha servit també per aportar a Montuïri el fruit de la seva afició literària. I aquí volem recordar especialment una obra al servei de tota la Diòcesi, i que ha realitzat conjuntament amb un estimat montuïrer, el P. Antoni Martorell: ens referim al Cançoner de l'Església de Mallorca, del qual, la major part de les lletres són d'En Pere.

No li deim del tot "Adéu", perquè seran molts el montuïrers que tendran l'oportunitat de seguir tractant-lo a la

(Conclou a la darrera pàgina)

Restaurant
Ca's Carbone

(DIMARTS TANCAT)

REFRESCS DE NOCES, COMUNIONS, BAPTISMES

Ctra. Manacor, km. 28 - Telf. 64 65 04 - 07230 Montuïri

El guanyador del I Concurs de Conte Curt

L'Albat Joan

Almallia és un poblet on encara passen coses i la gent pateix el que passa als veïns. El temps ennuvola la memòria, però les actituds romanen. Aquestes també poden canviar i perdre's. Mes ni se n'adonen els bons d'almallians. El temps madura la fruita i arbres fruiters naixeran de bell nou. ¿I qui naixerà en lloc d'en Joan Albat? La gent en feia mitja rialla. Segons com els pares reprenien els vallets quan se'n reien. Rialles innocents vers un innocent.

—¿I quants d'anys devia tenir?

—Ja en devia tenir uns quants.

La veritat és que tant el qui ho demanava com el qui contestava poca cosa volien dir. Era una manera d'encetar el diàleg, de foragitar el temor, o la necessitat de parlar.

¿Qui no havia rigut eixides d'en Joan? Es posava a córrer pel parc, els braços estesos, mig enlairats, com si al mig hi tingués el manillar d'una motocicleta. Amb el llavis n'imitava el soroll. S'acostava al menuts i els convidava a pujar-se'n hi i cavalcar-se'n al darrere.

—Anié ai poic a poic— deia amb la seva llengua eixelebrada.

Els nanets s'aferraven a les faldilles de la mare. Poc a poc, encoratjats per les mares, s'enganxaven als pantalons del Joan i corrien rere ell. Ara alguns el recordaven:

—Feia..., sí, molts d'anys.

—No, no gaire. El temps passa tan aviat!

—Era un temps més tranquil. Corríem pels carrers. Eren el lloc de joc, ...

L'havien consagrat. Era l'Albat del poble. Les mares deien a les criatures:

—No t'enriquis. Això és una desgràcia.

El Joan saludava. Però no parlava bé. Les paraules no eren com cal. I els nins se n'adonaven. I qualcun deia:

—Mare, ¿per què xerra així el Joan?

—Calla, nin, el Joan està malalt.

—Però riu, corre, i ...

—Bé. No és condret. I calla.

I així passaven els dies, un hivern i altre estiu. I sobre en Joan ningú enraonava. Era admès com les pluges hiverniques o el sol estiuenc. Ens aixoplugam d'aquelles i d'aquest ens aombam.

—Que bona és la foganya! Guaita com les flames s'enlairen, vestides de

colors!

—Mira com les ombres sense trepig fan cada dia el mateix recorregut i omplen de frescor les arbrades!

I així es perpetuava el tarannà dels almallians.

—Joan, ¿quan et cases?

—Emà.

Un demà que tothom sabia que no arribaria. I que només una certa innocència que ens forneix a tots podia fer que alguns demanassin això a l'albat Joan.

Certa malícia o què en diem, es conatural a l'home. Sí, perquè això ningú ho va trobar bé. Un dia, aquells que anaven a escola amb ell i ara ja feien les primeres sortides de nit, aquells que començaven a prendre les primeres copes i qualche vespre sentien com el món els voltava, aquells que se sentien homes fets, aquells que creien que tot el món era seu, ... aquests li feren beure unes copes i... l'embriagaren. Els serenos l'acompanyaren a casa seva quan ja era la matinada. Això era... El batle els cridà i els avergonyí. I això no tornà a passar.

I tothom reia les escameses d'en Joan.

—Mia, mia... rellotge! ¿Saps ina ò és?

Li havien regalat un rellotge espatllat. Perquè a ca seva eren pobres. "Poca cosa omple el seu món. I és que les mesures petites són bones d'omplir". Això deia el capellà dins una església que aquest dia s'havia omplert de gom a gom.

Sempre duia la mitja rialla a la boca, rialla que passejava cada dia per tot el poble. Anava i venia com la brisa. Escometia tothom. No feia distincions d'amics, coneguts i estranys. Aquests, els pocs que passaven pel poble, quan se sentien escamesos, giraven la mirada i a l'estranyesa hi afegien una rialla de comprensió, mentre enraonaven "l'albat del poble".

—Adéu!

I és que pel Joan tots els altres eren el mateix ésser i tots eren amics.

—Tu i jo som amics, ¿í?

Ho començà a dir al nins un poc timorats i més petits que ell a l'escola. I així es creà un món a la seva mida.

Un dia... tothom ho patí. El batle presidí el funeral i a l'església, ho deien, que no hi cabia ni una agulla. I algú

Gabriel Julià Adrover, guanyador del concurs

pensava:

—¿Quin mal havia fet?

I molts se n'adonaven que ara el poble pareixia un poc més buit, que ja no seria el que era, que en Joan era una peça que feia també poble.

Aquell dia un rebombori corria de porta a porta i una sirena espardia els aires serens d'Almallia. Aquell dia en Joan havia agafat la bicicleta i com sempre havia donat una volta. Però aquell dia no se'n va adonar que per la carretera que travessa el poble venia un cotxe a molta velocitat.

—Perquè venia a molta velocitat.

Dues ratlles paral·leles negres sobre el negre quitrà així ho testificaven.

—La bicicleta, un embolic de ferralla.

El Joan, allargat, sagnava pel cap. El voravia n'era testimoni mut del cop. Molts encara quan passen diuen amb veu fluixa:

—Em pareix veure la sang del Joan.

Deien que ja era mort quan el pujaven a l'ambulància. Altres, que no, que morí de camí cap a l'hospital. Altres maleïen les carreteres que travessen els pobles. El menuts:

—Mamà, ¿el Joan és mort?

—Sí, filló. Vigila bé en travessar el carrer. Els cotxes passen molt aviat.

—Mamà, ¿i no veurem més el Joan?

I una llàgrima rodolava galta avall mentre les campanes del poble tocaven i tothom entenien el que deien:

—En Joan Albat ens ha deixat.

Una mitja rialla revoloteja pel poble. Els vilatans se n'adonen d'aquesta presència misteriosa. I no en parlen.

De cada dia més soroll travessa el poble.

I la brisa, escàpola, ja no canta, planyívola, la innocència.

Gabriel Julià Adrover

Un conte alemany

Els músics rondadors de Bremen

Fa temps hi havia un home que tenia un ase, que des de feia molts d'anys duia els sacs al molí. Però ara ja no servia per fer feina, ja que no tenia força. Aleshores el seu amo no li volia donar menjar. I quan l'ase es va donar compte que el seu propietari tenia males intencions, s'escapà i prengué camí cap a la ciutat de Bremen. Va pensar que allà podria ésser músic rondador.

Caminant, caminant va trobar un ca de caça al costat del camí. Aquest esbufegava quan corria.

—¿Per què alenes tan fort? Aferra't —li digué l'ase—.

—Ai! —digué el ca—. Com que som vell, ja no som capaç d'acompanyar el meu amo a caçar. Ell em volia matar. Per això em vaig escapar. Però ara, ¿com em puc guanyar la vida?

—Saps —respongué l'ase—, jo vaig a la ciutat de Bremen i allà em faré músic rondador. Vine amb mi! Junts serem un bon duo.

El ca va estar d'acord i seguiren el camí junts. No va passar molt de temps fins que es trobaren amb un moix assegut al camí, que posava cara d'amargat.

—Holal, ¿què t'ha passat, mostatxut? —li va demanar l'ase—.

—¿Qui pot viure alegre quan a un li pot costar la pell? —li contestà el moix—Perquè ara som vell i les meves dents s'han esmussades i m'agrada més estar assegut al costat de l'estufa, que caçar rates. La meua madona em volia ofegar. Vaig aconseguir escapar-me, però ara ja no sé què he de fer ni on he d'anar.

—Vine amb nosaltres! Jo crec que tu saps fer serenates i així podràs ésser músic rondador.

El moix va estar d'acord i se'n anà amb ells.

Passaren per una finca, els tres veieren un gall assegut damunt la porta del corral, escainant fora mida.

—Els teus crits em commouen fins al moll del ossos —digué l'ase—. ¿Què passa?

—Com que demà és diumenge i vendran convidats, la madona no té pietat de mi i va dir a la cuinera que n'havien de fer brou, de mi. I seguesc cridant fins que em deixin.

—Va... roig! —digué l'ase—. Vine amb nosaltres!, sempre trobaràs qualche cosa millor que la mort. Tens bona veu i així farem música junts; tendrem grans èxits.

Al gall li va agradar la idea i se'n anaren tots plegats.

Però com que no podien arribar a la ciutat de Bremen en un dia, varen romandre a un bosc durant la nit.

L'ase i el ca es posaren davall un gran arbre, el moix s'enfilà damunt una branca i el gall va volar fins a la cuculla, on es va trobar més segur. Però abans de jeure's va mirar als quatre vents. De cop va afinar una llum, enfora, i va cridar el seus com-

panyos dient-los que veia una llum enfora. L'ase digué:

—Anem!, perquè aquí, en el bosc, l'allotjament és dolent.

I el ca digué que uns ossos amb un poc de carn li caurien bé.

Aleshores se'n anaren fins allà on hi havia la llum. Així com s'hi anaven acostant la llum anava creixent fins a arribar a una casa il·luminada, de bandolers. L'ase es va acostar a la finestra i va mirar dedins.

—¿Què veus, asset? —preguntà el gall—.

—Veig una taula amb meravelloses begudes i menjars damunt; i bandolers celebrant una festa.

—Això seria molt bo per a nosaltres —digué el gall—.

—Sí, tu tens raó —digué l'ase—.

Així, idò, els animals tramaren resoldre el problema per treure els bandolers defora. A la fi trobaren una manera:

L'ase hauria de posar les cames damunt la finestra; el ca havia de botar sobre l'esquena de l'ase; el moix s'havia d'enfilà damunt el ca i a la fi el gall pujà, volant, i s'assegué sobre l'esquena del moix. Aleshores començaren tots plegats a fer música: l'ase, bramà; el ca, lladrà; el moix, miulà, i el gall, escainà. I botaren per la finestra al saló.

Quan els bandolers sentiren aquests fereixos crits, es posaren drets de cop, i pensant que era un fantasma s'escaparen als quatre vents.

Però els nostres amics s'assegueren a la taula i s'engoliren un excel·lent tiberi.

Des d'aleshores visqueren feliços i contents a la confortable casa dels bandolers.

I encara ara, en aquests temps, se'ls pot trobar a la ciutat de Bremen, guanyant-se la vida amb aquesta música.

(Facilitat per Joan Miralles Bibiloni)

Nota.- A la ciutat de Bremen s'hi troba una estàtua a la memòria d'aquest grup de músics que, segons la llegenda, va passar per allà.

Viatge als paralímpics (Barcelona 92)

Haviem sabut que na Xisca Febrer havia participat en unes proves per minusvàlids celebrades aquest estiu passat a Eivissa, on va assolir el segon lloc, i que per altra part, si bé com espectadora, s'havia traslladat a Barcelona per presenciar algunes proves dels jocs paralímpics que allà tingueren lloc el setembre passat. Això ens mogué a demanar-li que ens plasmas per escrit l'experiència viscuda aquest estiu ara acabat.

Per altra part, na Xisca, una jove montuïrera minusvàlida, de 19 anys, ben coneguda dins la vila, aquest octubre començarà els estudis universitaris, a qui desitjам i esperam que conclougi amb tanta brillantor com interès ella hi posarà. I no dubtam que serà molt.

Així ens descrivia el seu recorregut una vegada conclòs.

Tot va començar quan em van convidar a una excursió de cotxes de minusvàlids, que passaria per Lluçmajor (partida), Campos, Santanyí, Porto Petro, Cala d'Or, Porto Colom, Felanitx, Manacor, Vilafranca, Montuïri, Algaida. L'arribada a Lluçmajor, fou el 27 de juny. A ran d'això em vaig posar en contacte amb la FBDM (Federació Balear d'Esports de Minusvàlids), que va esser l'organitzadora d'aquesta excursió, juntament amb l'ASMJLL (Associació de Minusvàlids de Lluçmajor).

Va interessar-me per l'atletisme i

la natació. L'atletisme en cadira de rodes ja he començat a practicar-lo en dues ocasions: la primera va esser a Lluçmajor per les festes de Santa Càndida on quatre atletes femenines i cinc masculins, per separat, vam córrer una distància d'una milla (1.640 m. aprox.). La segona ocasió va ser a Sant Antoni (Eivissa). L'Ajuntament ens va convidar a passar els dies 29 i 30 d'agost allà, als esportistes i al president de la FBDM. La gent d'AMJF (Associació de Minusvàlids d'Eivissa i Formentera) foren molt atents amb nosaltres i ens reberen amb els braços oberts. La distància que s'havia de córrer era de 2 kms. per les dones i 5 kms. pels homes. Arribarem cansats, però contents d'aquesta experiència. Els eivissencs ens van dir que tenien un viatge preparat als Paralímpics de Barcelona i ens van convidar. En un principi hi havíem d'anar sis mallorquins, però finalment només n'hi vam poder anar quatre.

Dia 5 de setembre ens reunírem les 52 persones que ens hi anàvem, i partírem cap a Barcelona. Aprofitàrem tot el diumenge per anar a veure la Villa Olímpica. Vàrem gaudir veient algunes proves d'atletisme i un partit de bàsquet. De veritat que allà et senties una persona com les altres, capaç de fer tota mena d'esports; era una gent tan "normal" i sempre amb la rialla a la boca, que et trobaves ben a gust amb ella.

Na Xisca a Barcelona amb un altre company minusvàlid dels qui anaren als paralímpics

L'endemà anàrem a veure tennis, salt de longitud i tir amb arc; havíem d'anar a veure natació, però degut a l'horari no va poder ser. Vam aprofitar el temps que ens quedava per passejar per la Villa Olímpica i ja ben entrat el vespre tornàvem cap a Eivissa. Ja s'havia acabat tot; ens acomiadàrem i l'horabaixa tornàvem cap a Mallorca, molts cansats, però havia volgut la pena fer aquest viatge per gaudir d'aquests Paralímpics que teníem tan prop de nosaltres.

Xisca Febrer

MODEL MON

DINS LA
NOSTRA
COMARCA

MOBILIARI - ART - DECORACIO

Carretera Palma - Manacor, Quilòmetre 22'700 - Tels. 12.50.34 - 12.50.69 - 12.51.26
FINCA CABRERA CASAL D'ALGAIDA 07310 ALGAIDA (MALLORCA)

Poema

Eines i feines del camp

(I)

Solien dir es padrins,
que en ses eines fan ses feines;
però avui molts de fadrins
no van d'eines ni de feines.

Sa culpa no és tota seva;
és que no els ho sabem dir.
Si es teu fill seu dins ca teva
sense fer res, mana-n'hi;
parla amb ell i explica-l'hi
com va ser la vida teva,
del teu pare i del padrí.

El qui era conrador
de sol a sol treballava
i quan venia sa tardor
amb una bístia llaurava
el seu camp per sembrar-lo
mentre a Déu demanava
que plogués i fes saó,
que cada terròs que alçava
era més gros que un meló.

Feien molts de formiguers
i llavors els escampaven;
un poc abans que plogués
amb fems sa terra abonaven.

Amb sos esterrossadors
posava es terreny pla,
ja era temps de sembra
i preparava ses llavors.

Es padrí amb sos gavilans
cavava qualche llobada.
Era d'edat avançada
i li tremolaven ses mans;
per això seia i fumava,
li feia falta un descans.

Amb ses falç i ses xapetes
tallaven es romaguers,
feien ses voreres netes
per poder fer dos solcs més
i guanyar dues pessetes
que mai n'hi havia de més.

Tots feien lo que podien;
es ninets es porcs guardaven,
nines i mare cosien;
quan ets homes arribaven
es cuinat fet ja tenien,
mentre sa taula posaven
un Pare-nostre resaven
i menjaven lo que tenien.

Antònia Adrover "Manxes"

Un llibre nou

de Josep Segura i Salado

Des de la conquesta de Mallorca pel rei Jaume I (1229) fins quasi els nostres dies, les costes de les nostres illes han estat objecte de freqüents atacs per part dels moros o altres invasors amb l'objectiu principal de robar i emportar-se captius per treballar a les seves terres o demanar-ne rescat o convertir-los en remers de llurs galeres.

Un dels llocs on preferentment efectuaven els desembarcs era la costa santanyinera. I d'allà penetraven terra endins fins arribar al punt que des de pobles tan enfora com Montuiri hagueren

La torre de Santanyí

Editat pel C.I.M.

d'enviar repetidament a l'entorn dels anys 1331, 1351 i 1358 —i d'això n'hi ha documents— homes a la marina de Santanyí per tal d'alertar l'arribada de galeres i vaixells africans.

Aquesta situació féu que es construïssin torres devers el 1500 i 1600 per vetllar l'arribada dels enemics. Tasca que es va perllongar per espai de segles, fins a la meitat del segle XIX.

Una documentada descripció del seu emplaçament i de les vicissituds en el transcurs dels temps, la trobarà el lector en aquest volum. - O.A.

S.I.A.C.

EL CAMÍ MÉS CURT PER TOT EL QUE VOLS SABER SOBRE L'ADMINISTRACIÓ

EL TELÈFON AMB RESPOSTES

Servei d'informació i atenció al ciutadà

GOVERN BALEAR

CONSELLERIA ADJUNTA A LA PRESIDENCIA

La mascara, una de les malalties més esteses dels cítrics

Una de les plagues més esteses en el cultiu del cítrics és la de la *serpeta* o, en castellà, *cochinilla de la tizne*. Una plaga que pot provocar importants danys a aquesta classe d'arbres i que després repercutirà en els fruits.

La *serpeta* s'estén molt, ja que en el taronger es donen dues generacions anuals, una a l'hivern i l'altra a l'estiu. Des del febrer fins a l'abril surten les larves de la primera generació. Aquestes larves arriben a l'estat adult a principis d'estiu i comencen un llarg període de posta (uns mil ous per femella) que va des de juliol a novembre.

Aquesta malaltia ocasiona dos tipus de dany: directes i indirectes. Els primers els produeixen quan xucla la sa-

ba de la planta a la qual debilita. Els danys indirectes, tal vegada els més importants, els produeixen per la molt abundant secreció de substàncies ensucrades, damunt les quals es desenvolupa el bolet de la mascara; i això fa que el fruit perdi qualitat, a més de disminuir la brostació i també faci que les taronges siguin més petites.

El moment més apropiat per eliminar o disminuir aquestes invasions és en els mesos de febrer i març, quan les larves surten de la primera generació.

Els productes més recomanats per exterminar-la són, entre altres, el "fo-mest" i la "meditation". També es pot tractar a la sortida de les larves estivals (la segona generació) des de finals d'agost fins al novembre, amb els productes abans citats o amb oli mineral, si el tractament es duu a terme abans del canvi de color del fruit. L'oli mineral és d'excel·lents resultats si s'aplica en el moment de màxima sensibilitat de la plaga.

(Recollit del setmanari "Veu de Sóller")

Les portes de "Sa Nostra" al Molí d'Es Fraret

Fa unes mesos, la direcció de "Sa Nostra" va fer l'obsequi al nostre Ajuntament, i per extensió al poble de Montuïri, de les antigues portes de llenya que abans estaven instal·lades a la porta d'entrada d'allà on ara hi ha la seva oficina, al carrer Major.

Segons manifestacions del batle, en un principi es pensa instal·lar-les a l'obra que en el futur es farà en el Molí d'Es Fraret.

L'assistència domiciliària

Montuïri és un dels pobles de Mallorca on l'assistència domiciliària pel que fa al nombre d'habitants és més nombrosa.

Segons el Bolletí Oficial del Parlament a la nostra vila hi ha 22 persones (dia 24 de juny passat) que reben dita assistència, dins el capítol de programes de la Conselleria de Sanitat i Seguretat Social. I a més, aquí també en reben 4 minusvàlids.

Donants de sang

Dia 28 d'aquest octubre és el dia assenyalat per a l'extracció voluntària de sang a Montuïri, en el Consultori. Es traslladarà una unitat mòbil i començarà a les 6 de l'horabaixa.

GOVERN BALEAR

Conselleria d'Agricultura i Pesca

FEIM SERVIR TOTS ELS MEDIS AL NOSTRE ABAST
PER A ADAPTAR EL SECTOR PRIMARI A EUROPA

Els juvenils acaben en primer lloc la primera volta de la fase classificatòria de I divisió

I Preferent: A casa i a fora, dues cares de la mateixa moneda

Els resultats dels equips de futbol montuïrers del passat mes de setembre han estat els següents:

Benjamins

Montuïri, 1 - Barracar, 3

Infantils

Montuïri, 1 - Port de Pollença, 2

Cadets

Margaritense, 0 - Montuïri, 0

Manacor, 9 - Montuïri, 1

Montuïri, 3 - Ramon Llull d'Inca, 2

Campos, 5 - Montuïri, 1

Montuïri, 0 - Poblense, 1

Juvenils

Montuïri, 3 - Sóller, 3

Espanya de Llucmajor, 0 - Montuïri, 3

Montuïri, 8 - Pollença, 0

Escolar de Capdepera, 0 - Montuïri, 1

Montuïri, 1 - Badia Cala Millor, 0

Montuïri, 5 - Felanitx, 3

I Preferent

Alaró, 2 - Montuïri, 0

Primer partit de lliga jugat el darrer diumenge d'agost. Després del bon encontre davant del Manacor del dia de sant Bartomeu, tots ens pensàvem que el Montuïri començaria amb bon peu el campionat. No fou així. Jugà molt malament i meresquà la clara derrota.

Montuïri, 2 - Verge de Lluc, 0

Va anar perdent el conjunt local durant una hora de partit. Quan mancaven sis minuts per a complir-se el temps reglamentari, Barceló de penal va empatar i, en el minut 89, Bussi va desnivellar la balança. Decepció dels seguidors i jugadors de Palma quan veren perdre un partit que tenien gairebé guanyat.

Espanya, 1 - Montuïri, 1

Meritori empat dins Llucmajor atès que els locals encapçalaven la classificació. Molt aviat inauguraren el marcador els locals amb un gol de Cantos als 4 minuts. El manacorí Lluís va empatar per part del Montuïri, vint minuts després. Poc temps abans d'acabar l'encontre, els visitants tenguiren una gran ocasió per marcar. Resultat just.

Montuïri, 2 - Felanitx, 2

Pèssima primera part d'ambdós equips que acabà en 1-0. Al començament de la segona, un altre gol de casa va semblar haver decidit el resultat. No fou així ja que el Montuïri fa errar moltes ocasions de gol i, en canvi, un

L'equip de juvenils que tan bon paper realitza a la fase classificatòria de I divisió

Felanitx jove i lluitador va aprofitar les seves a la darrerria de la segona part. Gols montuïrers fets per Mas i Juanjo.

Santanyí, 1 - Montuïri, 2

En aquest primer mes de competició, el Montuïri ha jugat millor a fora que a casa. Extraordinari partit i resultat dins el terreny d'un dels forts equips de I Preferent. La primera meitat va acabar sense gols. Iniciada la segona, inauguraren els locals el marcador. Els visitants avancen línies, dominen el centre del camp i empaten. S'arrisca el mister santanyíner a fi d'aconseguir l'empat. Aquesta obertura afavoreix els nostres que marquen un altre gol en contraatac i estavellen un tret a la fusta. Gols de Juanjo i Rotger.

BENJAMINS

El passat dissabte, dia 25 de setembre, van començar la lliga els benjamins. Es troben en el grup 8 juntament amb el Barracar, Campos, Appaa J. Femenies, Ses Salines, Algaida, Manacor, Santanyí, S'Horta de Felanitx i Porreres. Total: 10 equips. La lliga acaba el 13 de febrer.

Partits que es jugaran en Es Revolt el present mes d'octubre

Dissabte, 03

Montuïri-Badia C. Millor cadet 16'30

Diumenge, 04

Montuïri-Binissalem I preferent 16'30

Dissabte, 10

Montuïri-Escolar infantil 16

Continua a la pàgina següent

Seguridad y Limpiezas, S.A.

Gremio de Tejedores, 34 (Pasaje)

Tlf. 29 50 92 - 29 50 66 - 20 63 11

Pol. Son Castelló

07009 Palma de Mallorca

Demografia

Setembre de 1992

Naixements

Dia 18.- Margalida Massanet Mut, filla de Rafel i de Margalida

Matrimonis

Dia 4.- Joan Antoni Ramonell Amengual amb Bàrbara Bauzá Mora.

Dia 25.- Miquel Verd Gomila amb Catalina Olivèr Mulet.

Dia 26.- Gabriel Verd Martorell amb Maria Auxiliadora Pons Pons.

Defuncions

Dia 5.- Guillem Mayol Miralles, viudo de 86 anys. "Silis".

Dia 10.- Mateu Miralles Jordà, casat de 84 anys. "Costa".

Gloses

Al rector nou

Benvolgut sigui, senyor,
aquí a fer-nos companyia;
que fos per llarg temps voldria
i fos bon predicador
que a tos mos 'grada un sermó
d'aquells amb "Avemaria",
que és sa nostra mare i guia
de tot el món en rodó.

Miquel Massanet "Parr"

Pluviòmetre

Setembre de 1992

Dia 23 15'7 litres per m²

ESPORTS

(Continuació)

Dilluns, 12

Montuïri-Ses Salines benjamí 11

Dissabte, 17

Montuïri-Xilvar cadet 15'30

Montuïri-Espanya juvenils 17'30 o 18

Diumenge, 18

Montuïri-Xilvar I preferent 16'30

Dissabte, 24

Montuïri-Manacor benjamí 11

Montuïri-B. Ramon Lull infantil 16

Dissabte, 31

Montuïri-J. Sallista cadet 15

Montuïri-Escolar juvenil 16'30

Biel Gomila

Noces d'or

Octubre de 1942

Dia 3.- Melcior Nicolau Servera
"Vollandi" amb Margalida Cerdà
Miralles "Rossa".

Noces d'argent

Octubre de 1967

Dia 12.- Cristòfol Pocovi Mayol
"Pipo" amb Antònia Ferrando Martorell
"Gall".

Cuinar en casa

Tarta de plàtans

INGREDIENTS

Plàtans

200 gr. de sucre.

1 tassonet de vi, d'aigua.

El suc de mitja llimona.

Pasta de fulls descongelada.

ELABORACIÓ

Amb el sucre, l'aigua i el suc de mitja llimona feim sucre caramel·lo i el posam dins el motle. De cada plàtan en feim tres trossos llevant els cantons (per aguantar-se drets), els posam un devora l'altre. Damunt, una capa de pasta de fulls primeta, que entri un poquet dins el motle per les voreres. Es cou al forn una mitja hora, es gira i damunt hi posam un poquet de sucre caramel·lo.

Catalina Martorell Verd "Can Moragues"

Temps passat

25 ANYS ENRERA

Octubre de 1967

Les obres de la nova casa de la vila

Aquest mes ja ha romàs enllestida la nova plaça, però no del tot la casa de la vila. La Corporació, atès que no s'havia previst que es construïssin bancs, va acordar que se n'edificassin de pedra a cada costat de la plaça.

50 ANYS ENRERA

Octubre de 1942

Adob de carrers

Abans que arribàs l'hivern, l'Ajuntament va tenir la bona idea d'adobar determinats carrers del poble i alguns de fora vila. Per a això Jaume Mesquida Verd va tragar 40 carretades de pedra, per les quals cobrà 320 pessetes (o sia 8 per carretada), mentre que Miquel Cerdà Ribas les va trossejar i sols consta que cobràs 10 pessetes per carretada.

100 ANYS ENRERA

Octubre de 1892

Adob de creus

Dia 18 d'octubre d'aquest any l'Ajuntament va "acordar el pagament de 76'85 pessetes invertides en la recomposició de les creus de l'interior de la població, que es trobaven completament enderrocades dels seus sòcols".

Refranyys

Qui avui no replega, demà no menja.
Qui balla sense so, no té es cap bo.
Qui no fa feineta, no menja coqueta.
Paraules i plomes, el vent se'ls en duu.

ICS

A Montuïri

Obert divendres i dissabtes

Ball, concerts i altres activitats

Comença un nou curs amb el desig d'una més activa participació

(Ve de la pàgina 20)

Colònia de Sant Jordi.

Pere: Gràcies i a reveure!

Salutació al nou rector

Però al temps que ens acomiadam del rector que ens deixa, acollim amb cor obert el nou rector, Mn. Onofre Torres Ramis, de 37 anys, que ve des de les parròquies dels Llombarts i Santanyí. Ell formarà part de l'equip de rectors solidaris, juntament amb Antoni Riutord i Bartomeu Tauler.

Només li volem dir, en nom de la comunitat cristiana, que compti amb la nostra col·laboració a l'hora de seguir la tasca pastoral, en bé de l'estimat poble de Montuiri.

Siau benvingut! Que us sentigueu com a ca vostra!

Salutació del nou rector, Onofre Torres Ramis

Venc a Montuiri per estar al servei de la comunitat cristiana i del poble. Des d'aquest moment voldria que la meua tasca, la labor que he de fer, sia fruit de l'amor evangèlic.

A partir d'aquest moment ja tenc una cosa molt important per fer: començar a estimar-vos i a servir-vos amb esperit evangèlic.

Per això deman ajuda a Déu perquè em doni les forces necessàries per dur a terme la missió que Ell m'ha encarregat.

També deman la vostra ajuda i col·laboració en aquesta empresa, de dur a terme el Regne de Déu enmig del món, a fi que la pau, justícia i caritat sien una realitat.

Finalment voldria recordar unes paraules de Sant Agustí que sovint deia a la comunitat: "Per a vosaltres som el bisbe, i entre vosaltres som un cristià". Seguint aquest exemple, vull resaltar que som un cristià més entre vosaltres que vol fer camí darrera les petjades de Jesús. I junts hem de seguir l'itinerari que Ell ens deixà.

Una vegada més deman a Déu que ens acompanyi a tots i que tots junts fem camí.

Poc a poc ens anirem veient personalment i ens coneixerem de cada dia més i millor. I des d'aquest moment us deman que em considereu com un montuier més entre vosaltres.

CALENDARI PASTORAL

Parròquies Solidàries
d'Montuiri, Algaida i Porreres

Curs 1992-93

Ajuda al Patronat

El passat dia 20 de setembre, un grup de cinc persones voluntàries de la nostra parròquia anaren a ajudar al menjador del Patronat de Ciutat, per suplir el servei que els diumenges no tenen.

Horari de misses

Degut al canvi oficial de l'hora, les misses dels dissabtes, diumenges i funerals, seran a les 20 hores; els dies feiners, a les 19'30. Dins el mes d'octubre les misses dels dies feiners seran els dilluns, dimecres i divendres. En cas que hi hagués un difunt els dies feines no assenyalats, es dir, els dimarts i dijous, hi haurà funeral.

Grups de lectors

Tal com diu el nostre calendari pastoral: "No podem deixar-nos guanyar per la rutina. Per això fa falta creativitat i participació també a les Misses, a les celebracions penitencials, sagraments, festes importants de l'any, etc.

Els capellans no poden ser els únics animadors de les celebracions. Fan falta monitors que expliquin bé, lectors que parlin clar, gent que prepari signes i ofrenes, pregàries i cànctics, a fi que la Paraula de Déu i la pregària de l'Església deixin una empremta que pugui influir dins la vida de la comunitat".

Per aquest motiu volem posar en marxa uns grups de lectors que s'encarreguin de distribuir les lectures de

cada setmana a fi que hi hagi més nombre de gent que participi en la proclamació de la Paraula de Déu. Es tracta, en definitiva, que hi hagi unes persones encarregades de distribuir les lectures convidant altres a llegir a les nostres eucaristies i celebracions.

Per tal d'organitzar aquests grups es convoca una reunió preparatòria el proper dia 13 a les 21'00 hores a la rectoria.

El cant a les Misses

També seria agradós que tots els qui assisteixen a les eucaristies i celebracions poguessin cantar (ja se sap que el qui canta resa dues vegades). Per aquest motiu es distribuïren unes fotocòpies amb una sèrie de cançons conegudes durant uns dissabtes i diumenges. Més envant s'anirien renovant les cançons segons els temps litúrgics (Advent, Quaresma, Pasqua,...).

Catequesi familiar

Ja tornam a ser a l'inici del curs. Després d'haver descansat i haver canviat d'aires durant els mesos d'estiu, amb il·lusió ens disposam de nou a la tasca. És per això que convocam tots els pares i mares que tenen fills de 2on. a 8è. curs d'E.G.B. i que s'interessen per l'educació cristiana dels seus fills, a una reunió preparatòria per al curs de catequesi familiar, que tindrà lloc dia 8 d'octubre a les 21'00 hores a la rectoria. Serà a partir d'aquesta reunió on farem la inscripció del curs i la venda dels llibres que hauran d'emprar els pares i els fills.

Inici del curs 92-93

L'assemblea d'inici de curs per a totes les comunitats cristianes de la IV Zona se celebrarà a Felanitx el 30 d'octubre a les 21 hores a l'església parroquial.

Celebració penitencial

Dia 27 d'octubre tendrem a Montuiri la celebració penitencial a l'església i començarà a les 20 hores.

Trobada de catequistes

Amb l'objecte de començar la preparació del I Congrés de Catequesi, el matí de dia 24 d'octubre se celebrarà a Lluç una trobada de catequistes.